

**ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ

**ЛІТНЯ ШКОЛА МОЛОДИХ УЧЕНИХ
У ГАЛУЗІ НАУКИ
«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»**

ЗБІРНИК ТЕЗ

м. Одеса, 21-24 червня 2016 р.

**Харків
2016**

*Схвалено Вченою радою Харківського регіонального інституту
державного управління Національної академії державного управління при
Президентіві України (протокол № 7/184-6 від 20 жовтня 2016 р.)*

Редколегія: Куц Ю. О. (голов. редактор) д.держ.упр., проф., завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування; Решеvecь О. В. (відп. редактор) к.держ.упр., доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування; Гнатенко А. І. (відп. секретар) к.держ.упр., доцент кафедри економічної політики та менеджменту.

Літня школа молодих учених у галузі науки «Публічне управління та адміністрування» : збірник тез (м. Одеса, 21-24 червня 2016 р.) / За ред. проф. Ю. О. Куца, О. В. Решеvecь, А. І. Гнатенко. – Х. : ХарРІ НАДУ, 2016. – 121 с.

У збірнику тез наукових доповідей, представлених до Літньої школи молодих учених у галузі науки «Публічне управління», висвітлено актуальні питання публічного урядування у вимірах еволюції політико-адміністративних систем, влади і бізнесу як пріоритетного напрямку взаємодії, економічної політики держави в умовах глобалізації, розвитку регіональної політики та місцевого самоврядування, електронного урядування в системі взаємодії органів влади з громадянами.

УДК 351/354

**© Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України, 2016**

<i>Поліщук Г. О.</i> Самоорганізація малих підприємств як вид ефективного регулювання підприємництва: необхідність та форми реалізації.....	59
<i>Самойленко А. П.</i> Розвиток та сучасний стан соціального партнерства в Україні	64
<i>Сердюк С. А.</i> Концептуальні основи стратегії розвитку державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні...	680
<i>Третяк Ю. О.</i> Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності в Україні	72
<i>Ульянченко Ю. О.</i> Формування інститутів та інституціональних змін у реалізації державної політики розвитку інфраструктури аграрного ринку...	78
<i>Хмирова А. О.</i> Виховний простір у вищих навчальних закладах: аналіз державноуправлінських аспектів і наукових підходів до визначення.....	84

НАПРЯМ 3. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

88

<i>Войновський М. М.</i> Управління багатоквартирними будинками: історичний досвід та основні тенденції розвитку	88
<i>Глущенко Ю. А.</i> Партиципаторний бюджет в системі місцевого самоврядування.....	93
<i>Kubrak O. O.</i> Region tourism and recreation complex management: strategic and project approaches.....	98
<i>Павлов Е.</i> Контроль органів місцевого самоврядування.....	101
<i>Чернятіна В. А.</i> Реалізація фінансової політики сталого розвитку сільських територій в Україні	104

НАПРЯМ 4. МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНАМИ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ

107

<i>Пахнін М. Л.</i> Удосконалення діяльності органів публічної влади в умовах розвитку інформаційного суспільства	107
<i>Серенок А. О.</i> Результати оцінки готовності України до запровадження	

відкритих даних.....	112
<i>Шульгіна Т. М.</i> Електронне урядування у сфері соціального захисту інвалідів.....	117

НАПРЯМ 1

ПУБЛІЧНЕ УРЯДУВАННЯ У ВИМІРАХ

ЕВОЛЮЦІЇ ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНИХ СИСТЕМ

ЛЕСИК О. В.

СИСТЕМНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ПЕРМАНЕНТНОГО РЕФОРМУВАННЯ

ВІТЧИЗНЯНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

За період незалежності Україна постійно знаходиться в реформаційному процесі. На часі курс перетворень визначено Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020», якою передбачено 62 реформи. Однак, не лише наша країна, а й, фактично, всі країни світу постійно знаходяться в процесі реформування. Потреба в цьому породжується природою самої системи державного управління.

Проблемами глобального реформування займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, окрему увагу в рамках нашого дослідження приділено напрацюванням Д. Кеттла, Д. Осборна і Т. Геблера.

Протягом ХХ століття реформування систем публічного управління стає практично постійним процесом. Так, перша хвиля реформування припала на 20-і – 30-і роки, для якої характерним було те, що відбувалося підсилення ролі держави в економіці та виконанні багатьох соціальних функцій, що супроводжувалося створенням професійної державної служби і зміцненням всіх державних структур. Однак, в 80-і – 90-і роки в сфері публічного управління майже в усіх країнах світу почалась друга хвиля глобального реформування, пов'язана з «перевантаженістю» держави взятими на себе функціями, до якого приєдналась і Україна [1]. Визначальними факторами, які спонукали до пошуку нових моделей публічного управління, стали:

- широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;
- розширення політичної і соціальної мобілізації;

- участь недержавних структур в управлінні;
- демократизація державного устрою та інші зміни в системі координат функціонування держави.

Перераховані фактори є лише зовнішніми проявами об'єктивних викликів, породжених системою державного управління, так як, по суті перебування системи державного управління в стані спокою, повній відсутності перетворень є неможливим. В будь-якій складній системі відбувається постійна взаємодія, в результаті якої відбуваються зміни, однак в випадку, коли ці зміни урівноважені іншими, ми отримуємо збереження попереднього стану системи. Таке збереження в той же час не є збереженням попереднього стану кожного окремого комплексу чи елементу системи. Щодо системи державного управління цей аспект видається нам досить значущим, так як навіть при відсутності видимих змін система державного управління є динамічною.

Іншими словами, система державного управління в процесі своєї життєдіяльності породжує потребу постійних перетворень, однак, їх шляхи можуть різнитися. Так, в одних країнах реформи характеризуються як радикальні (повна перебудова системи органів, "новий державний менеджери́зм" – Австралія, Нова Зеландія, Великобританія), інші ж характеризуються більш вираженим прагматизмом і поступовістю – Німеччина, Фінляндія, Нідерланди.

Попри різницю в напрямках та способах реформ, які для себе обирає та чи інша країна, Дональд Кеттлом [2] виокремлено основніскладові пріоритетних напрямків глобального реформування:

- ефективність, яка обумовлена необхідністю пошуку способів підвищення якості і збільшенню кількості адміністративних послуг (рівень витрат на утримання держави залишається на попередньому рівні або навіть скорочується);
- маркетизація, в результаті якої відбувається заміна традиційних бюрократично-контрольних механізмів на ринкові методи впливу;
- орієнтація на надання послуг: створення і стимулювання альтернативних систем їх надання, з орієнтацією на задоволення потреб

споживача;

- децентралізація, яка вимагає зміщення центру реалізації програм і адміністративних дій на більш низькі рівні управління;
- розмежування розробки політики від безпосереднього процесу її здійснення (реалізації і адміністрування);
- оцінювання результатів роботи за показниками досягнутих результатів і корисності безпосередньо для споживачів державних послуг, що передбачає відповідальність і відмову від вертикально-ієрархічної системи адміністративної звітності.

Для модернізації влади на центральному та місцевому рівнях Д. Осборн і Т.Геблер визначили «десять принципів» [3], на яких базуються перетворення всіх рівнів і ланок публічного управління:

- стимулююче управління: регулювати, а не управляти;
- управління, зосереджене на інтересах суспільства: уповноважувати, а не служити;
- конкуруюче управління: використання конкуренції в системі організації управлінських послуг;
- управління, яке керується власною місією: перебудова організацій у відповідності з правилами та нормами;
- управління, орієнтоване на результат: пріоритетність забезпечення результату, а не адміністративного процесу з самоціллю дотримання встановлених правил;
- управління, орієнтоване на споживача: первинними є потреби споживача, а не бюрократії;
- сумлінне і бережливе управління: збереження та примноження благ, замість марнотратства;
- передбачливе (превентивне) управління: профілактика замість терапії;
- децентралізоване управління: командна робота, а не ієрархічне підпорядкування;
- проринкове управління: послідовні перетворення на ринкових

принципах.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що постійний процес реформування системи державного управління об'єктивно обумовлений самим буттям такої системи. В той же час, для об'єктивного управління, а швидше спрямування, розвитку такої системи необхідним є детальне вивчення поточного стану системи державного управління з урахуванням факторів її спадковості (набутих за час існування особливостей) та можливості дії біфуркаційних факторів. Ці аспекти визначено нами як перспектива подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І., Іжа М.М., Арабаджи Г.І./ За заг. ред.Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
2. Приходченко Л.Л. Адаптація світових моделей публічного управління до вітчизняних реалій / Л.Л. Приходченко, О.В. Лесик// Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. - № 2 (62). – С. 118-120.
3. Kettl, D. TheGlobalPublicManagementRevolution (2nd edn), Washington, DC, TheBrookingsInstitution . – 2005 – 427 pp.
4. Osborne, D andGaebler, T. ReinventingGovernment: HowtheEntrepreneurialSpiritistransformingthePublicSector, Reading, Mass., AdisonWesley. – 1992. – 427 pp

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Державне регулювання сфери соціально-трудових відносин є одним із найважливіших напрямів державного управління, особливо в умовах перехідної економіки, коли вплив держави на економічні процеси зменшується, а потреба в державному втручанні зберігається через кризовий стан економіки і особливо соціальної сфери. Саме тому виникає потреба у формуванні ефективної соціальної політики, яка спроможна реалізувати та сконцентрувати зусилля державних органів на розв'язанні найгостріших проблем соціально-трудових відносин.

Підґрунтям для розгляду проблем державного регулювання та розвитку соціально-трудових відносин та визначення ролі держави в їх регулюванні висвітлюють в своїх працях провідні вітчизняні і зарубіжні вчені Генкін Б.М. [1], Гриньова В.М.[3], Грішнова О.А [2, 14], Колот А.М. [4, 5, 8], Остапенко Ю.М. [7] та інші дослідники.

Під соціально-трудовими відносинами прийнято розглядати комплекс взаємовідносин між суб'єктами (найманий працівник, роботодавець, держава), пов'язаних із залученням працівників, використанням та оплатою їхньої праці, відтворенням робочої сили та спрямованих на забезпечення високої якості життя та ефективності економічної діяльності [1, с. 3].

На національному рівні предметом соціально-трудових відносин є основні принципи і норми реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин, зокрема щодо гарантій праці й забезпечення продуктивної зайнятості; державного протекціонізму на ринку праці; створення сприятливих умов для підприємницької діяльності; забезпечення мінімальних гарантій в оплаті праці та інших мінімальних соціальних гарантій; підтримка національного виробника; забезпечення соціального страхування та інше.

Соціально-трудові відносини за рівнями регулювання можна розподілити

на [2, с. 4-6]:

- національний рівень
- галузевий рівень
- територіальний (регіональний) рівень
- виробничий рівень [2, с. 6].

Державне регулювання трудових відносин в Україні ґрунтується на так званій концепції активної політики зайнятості. Цій концепції віддають перевагу більшість економічно розвинутих світових країн. Здійснення політики на ринку праці і у сфері зайнятості, згідно з Національною комплексною програмою «Збереження і розвиток трудового потенціалу України», передбачає: оцінку загальної потреби в робочих місцях в економіці країни і формування ринку професій; визначення і забезпечення підтримки регіональних і галузевих пріоритетів, що стимулюють створення нових, додаткових і збереження наявних високопродуктивних робочих місць; створення робочих місць на базі широкого розвитку малого і середнього бізнесу, самозайнятості; упровадження механізму стимулювання створення робочих місць для окремих соціально-демографічних груп населення; здійснення заходів щодо перерозподілу зайнятого населення між державним та недержавним секторами економіки у зв'язку зі зміною форм власності підприємств і впровадження механізму їх банкрутства; підвищення територіальної мобільності населення з метою перерозподілу робочої сили між праценододатніми і праценадлишковими районами; створення правових і соціально-економічних засад щодо регулювання зовнішніх трудових міграцій, а також контролювання імміграційних процесів; зниження рівня та тривалості безробіття; реформування системи соціального захисту безробітних [6].

У сучасних умовах однією з головних вимог до формування та функціонування дієвого механізму державного регулювання соціально-трудова відносин є максимальне врахування особливостей перехідного періоду та реалій української економіки. У цьому контексті першочергового значення набуває визначення пріоритетних напрямків державного регулювання соціально-трудова відносин, а також шляхів і методів її реалізації. Серед

основних напрямків державного регулювання соціально-трудових відносин слід виділити такі:

- пошук шляхів вирішення проблем зайнятості з урахуванням особливостей економічного розвитку України;
- забезпечення гідного рівня оплати праці як однієї з вимог реструктуризації економіки та соціально-економічної політики в цілому;
- підтримання досягнутих стандартів соціального захисту громадян і забезпечення їх підвищення;
- розвиток організаційно-правових основ соціального діалогу на всіх рівнях соціально-економічного управління.

З наведених вище напрямків державного регулювання соціально-трудових відносин головним і визначальним слід уважати формування політики у сфері зайнятості та основних механізмів її реалізації.

Механізм державного регулювання соціально-трудових відносин у сфері оплати праці повинен включати визначення національних трудових стандартів і систему заходів щодо їх забезпечення і поступового підвищення, в тому числі регулювання мінімальних розмірів оплати праці з урахуванням вартості життя населення; перехід до нормативного встановлення частки оплати праці у валовому внутрішньому продукті; установлення частки доходу підприємства у процентах до фонду оплати праці та включення цих нормативів до колективних договорів; скорочення диференціації заробітної плати.

Таким чином, державне регулювання соціально-трудових відносин в умовах розвитку сучасного суспільства, дестандартизації і гнучкості зайнятості має базуватися на принципах системного підходу до розвитку зайнятості, децентралізації, правового забезпечення різноманітності форм зайнятості, проблемно-цільової орієнтації, деідеологізації, інформованості та інформатизації. Загалом в першу чергу вирішенням проблеми соціального забезпечення працівників і населення в цілому є не збільшення розмірів та різноманіття виплат, а створення умов, за яких економіка України зможе виділити необхідну кількість коштів на соціальне забезпечення. Такими загальноекономічними умовами є стимулювання підприємництва, боротьба з

тінізацією економіки та боротьба з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Генкин Б. М. Экономика и социология труда / Б. М. Генкин. – М. : Норма, 2007. – 356 с.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини / О. А. Грішнова. – К.: Знання, 2006. – 600 с.
3. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 288 с.
4. Колот А. М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2005. – 230 с.
5. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку / А. М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251 с.
6. Національна комплексна програма «Збереження та розвиток трудового потенціалу України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-2009-%D1%80>
7. Остапенко Ю. М. Экономика труда / Ю. М. Остапенко. – 2-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 272 с.
8. Соціалізація відносин у сфері праці в контексті стійкого розвитку / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К. : КНЕУ, 2010. – 348 с.

МОДЕРНІЗАЦІЙНІ РЕФОРМИ ПОЛІТИКО-АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Реформи в політичній та управлінській сферах потребують змін у способах комунікації між інституціями, впливають на системні якості їх складових, потребують використання сучасних підходів до політики й державного управління. Це відображається, у тенденціях розвитку, за яких система органів публічної влади, що представлена спільною взаємодією великої групи ієрархічно взаємопов'язаних керівників, перестає бути надбудовою, що керує розвитком суспільства, і під впливом демократичних процесів поступово трансформується в інституції з надання державних послуг суспільству, що зумовлює дослідження сутності трансформаційних процесів політико-адміністративного управління.

Серед найвагоміших досліджень суспільних трансформаційних процесів вітчизняних науковців слід згадати також такі праці як: Е. Головаха, М. І. Михальченко, В. С. Журавський, В. В. Танчер, В. Ю. Барков, В. Кремень, В. Ткаченко, Ф. М. Рудич, В. Селіванов, В. Тарасенко, В. Горбатенко, М. І. Михальченко та ін.

Основу націлених трансформаційних процесів, як засвідчує світовий досвід, становить процес модернізації. Під «модернізацією», яка в загальному теоретичному сенсі базується на ідеї внутрішньої здатності суспільства до якісної еволюції, в науці розуміють: сукупність різного роду економічних, політичних, державно-правових, психологічних, культурологічних зрушень та перетворень конкретного суспільства у напрямі його осучаснення і постійного вдосконалення; наближення соціальних і політичних систем та їхніх фрагментів до максимально можливого рівня розвиненості. [5]

Характерною особливістю політичної модернізації є також диференціація політичної структури, або інституціалізація, яка передбачає формування

розгалуженої мережі соціально-економічних, політичних та інших інститутів сучасного суспільства, спрямованих на забезпечення стабільності й соціального порядку. Означений процес розвивається через удосконалення (осучаснення) традиційних інститутів, які суттєво змінюють свої функції та характер діяльності, а також через формування нових, сучасних соціально економічних інститутів.

Отже модернізація - це особлива форма цивілізаційного процесу, яка передбачає подолання відсталості традиційних держав та їх еволюційний перехід до прогресивного соціального ладу [3, с. 205]

Модернізаційні реформи, які зараз здійснюються в Україні, належать до цілком певного класу соціальних змін. На відміну від традиційно натуралістичних концепцій соціального розвитку, де головна увага приділяється процесам соціального протиборства та проблемам взаємозв'язку соціального інтересу і центрів влади, тобто конфлікту і корпоративним функціям соціального управління, сучасні структурно-функціональні та соціокультурні підходи до аналізу процесів соціальної трансформації концентруються на загальносистемній ролі соціального управління в перехідний період та його узгоджувально-конструктивних функціях. Тим самим власне управлінський аспект модернізаційних реформ став основною проблемою теоретичного обґрунтування та практичного здійснення конкретних моделей переустрою соціального життя, що вже реалізовані чи перебувають у процесі реалізації в багатьох країнах.

Управлінська реформа пов'язана із загальносистемним процесом узгодження та координації всіх процесів модернізації й виробленням конкретних управлінських механізмів, що оптимально відповідають завданням цього узгодження та координації. Власне, йдеться про вироблення і практичну реалізацію управлінських технологій, що в самих методах та формах управління закріплюють соціальні новації й перспективні тенденції розвитку суспільства, що модернізується.

Формування соціального базису демократичного управління має йти поряд з процесом структурних перетворень власне управлінської системи. У

цьому плані можна виділити кілька глобальних завдань модернізації державного управління, що вписуються у контекст реформ і є, по суті, способами системної організації державного управління, що модернізується [2, с. 79-80].

Політичний процес постає як політичне явище, розглянуте у часовому вимірі. Тому окреслення поняття політичного процесу доцільно робити також через встановлення його зв'язку з поняттям політичного часу. Адміністративний процес у широкому розумінні - "регламентований законом порядок діяльності органів виконавчої влади з реалізації покладених на них функцій" [1, с. 53], а у вузькому - це правоохоронна діяльність державних органів та судочинство у сфері адміністративних правопорушень. З огляду на це управління політичним процесом - це значною мірою вміння політичних суб'єктів ефективно використовувати політичний час.

Реформування влади має передусім забезпечити посилення ролі держави в житті суспільства при одночасному зростанні участі громадськості в управлінських і політичних процесах [4, с. 10].

Україна, розробляючи вектори політико-адміністративного реформування, орієнтується на європейські стандарти демократії, виборів, політико-правової системи, механізми функціонування інституцій державного управління. Одним з пріоритетних завдань політико-адміністративного реформування є також переорієнтація традиційної пострадянської номенклатурної бюрократії на формування нової філософії взаємовідносин з політичним істеблішментом і інституціями громадянського суспільства, громадянами виходячи з концепції побудови нових бюрократичних відносин так званої "відповідальної бюрократії". При цьому важливо пам'ятати, що зміни бюрократичних відносин повинні бути адекватні змінам, які відбуваються в суспільстві, інакше вони не будуть ефективними і тривалими.

Основні завдання політико-адміністративного реформування передбачають налагодження адекватної взаємодії між політико-адміністративними структурами і суспільством, децентралізацію управлінських повноважень серед все більшої кількості суб'єктів прийняття управлінських

рішень, а також автономізацію управлінських структур на основі розподілу управлінських повноважень. Успіх основних напрямів політико-адміністративних змін у суспільстві вирішальною мірою залежить від адекватності форм та методів соціального управління тим процесам, що ведуть до становлення нового типу соціальної організації.

Список використаних джерел:

1. Адміністративний процес // Юрид. енцикл. - К. : Вид-во "Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана", 2004. - Т 1. - С. 53-58.
2. Глазунова Н. И. Система государственного управления /Н. И. Глазунова. - М. : ЮНИТИ, 2005. - 551 с.
3. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. / авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова. - К. : НАДУ, 2010. - 300 с.
4. Лахижа М. Теоретичні основи та реалії реформування владних органів України / М. Лахижа // Вісн. ДСУ. - 2005. - № 1. - С. 9-12.
5. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій /В. Ф. Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України; Ін_т політ. і етнонац. досліджень. — К.: Парламентське вид_во, 2009. — 536 с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД – ПРОФЕСІЙНА ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ

Основні напрямки реформування публічного управління в Україні визначені Програмою реформ Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [10], схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 року №5/2015.

Одним із пріоритетних напрямів реформування є децентралізація влади в Україні та реформа місцевого самоврядування, що передбачає відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [10].

Для оцінки результативності проведення реформ в рамках діяльності Національної ради реформ [12] створено спеціальну аналітичну платформу VoxUkraine, в рамках якої діє проект iMoRe (Індекс Моніторингу Реформ) (рис. 1). Головною метою Індексу є надання суспільству релевантної інформації щодо швидкості та напрямку реформ в країні.

Рис. 1. Динаміка Індексу Моніторингу Реформ¹

Згідно звіту за травень 2016 року Індекс Моніторингу Реформ [2] опустився до одного з найнижчих значень: +0,4 бали. А це означає, що

¹ Команда iMoRe вважає прийнятним темпом реформ рівень Індексу 2 і вище

результативність запровадження реформ є дуже низькою та не задовольняє необхідний рівень.

Крім того, моніторинг сприйняття реформ у суспільстві відбувається через різноманітні телевізійні проекти, реальні опитування та он-лайн платформи. На питання «Які проблеми, на Вашу думку, можуть перешкодити ефективному функціонуванню місцевого самоврядування після запровадження децентралізації?» респонденти Інтернет-опитування Національної Ради Реформ в топ-3 проблем винесли проблему некомпетентності місцевої влади у виконанні нових обов'язків (рис.2).

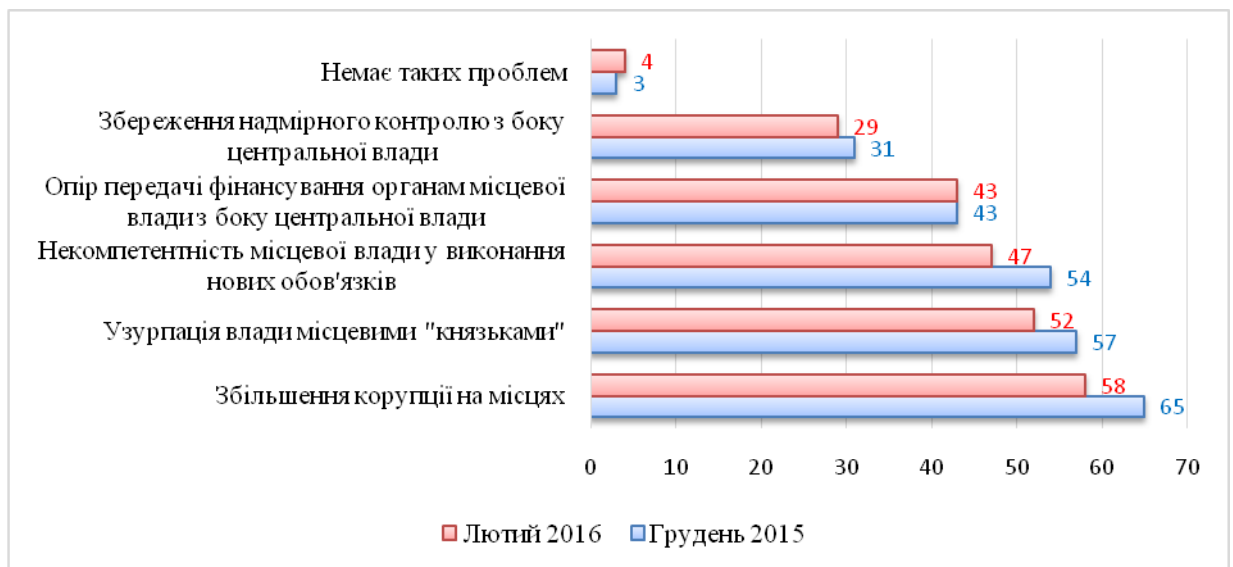

Рис. 2. Перешкоди на шляху роботи місцевого самоврядування за результатами Інтернет-опитування громадян [12]

Проблема полягає у тому, що при запровадженні реформи децентралізації влади в Україні та визначенні нових функцій органів місцевого самоврядування не було враховано існуючий рівень професійної підготовки посадовців органів місцевого самоврядування.

Відповідно до ч. 2 ст. 5 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [8] на посаду можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту і професійну підготовку, володіють державною мовою та регіональними мовами в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків. Проте, не зрозуміло що таке «відповідна освіта» та «професійна підготовка», якими документами чи за якою процедурою їх можна встановити.

Така невизначеність у рівні освіти та кваліфікації не дозволяє зрозуміти, а якими компетенціями володіють посадовці органів місцевого самоврядування і чи дозволяють їм ці компетенції ефективно виконувати нові обов'язки, які передбачені реформою децентралізації влади в Україні?

В умовах реалізації реформи децентралізації влади в Україні перед органами місцевого самоврядування стоїть актуальне завдання: розкрити *компетентнісний потенціал посадовців органів місцевого самоврядування у повному обсязі*.

Компетентнісний підхід базується на двох поняттях «компетенція» та «компетентність».

У “Новому тлумачному словнику української мови”:

- слово “компетенція” трактується як “добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи” [6, с. 874];
- слово “компетентний” означено так: “1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний” [6, с. 874].

Поняття “професійної компетентності посадової особи місцевого самоврядування” визначається як здатність ухвалювати обґрунтовані рішення в межах своєї компетенції щодо забезпечення ефективної діяльності органу місцевого самоврядування [4, с. 11].

Кушнірова Г. виділяє шість основних управлінських професійних компетенцій посадових осіб місцевого самоврядування (управлінська, правова, психолого-педагогічна, соціально-культурна, економічна, політична) [4, с. 12].

Як бачимо, до кола професійних компетенцій посадовців ОМС не входить проектна компетенція, тому враховуючи тенденції реформування місцевого самоврядування необхідно забезпечити формування відповідного рівня цих компетенцій.

Аналіз міжнародних [3, 9, 11] та вітчизняних [1] стандартів дозволив виявити загальні складові компоненти проектної компетенції: *знання з управління проектами, досвід у сфері управління проектами (або виконання*

проекту) та володіння певними особистісними компетенціями. Наявність знань, умінь та навичок у сфері управління проектами визначають склад проектної компетенції, а рівень (знань, умінь та навичок), яким володіє посадовець, визначають проектну компетентність або компетентність у сфері управління проектами (рис. 3).

Рис. 3. Склад проектної компетенції та проектної компетентності

Знання з управління проектами. Базове формування проектної компетенції, у посадовців органів місцевого самоврядування, має відбуватися через систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для органів публічної влади - Національну академію державного управління при Президентові України та регіональні інститути. НАДУ при Президентові України розробляє типові освітньо-професійні програми підвищення рівня професійної компетентності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування [7], що дає можливість включення в програму підготовки знань з проектного менеджменту.

Виконання проекту. Фахівці у галузі проектного менеджменту проектні дії розділяють на [3]: 1. Дії, спрямовані на створення продукту проекту. 2. Дії, спрямовані на узгодження та цілковиту гармонізацію виробничих процесів і елементів управління проектом відповідно до цілей, завдань і вибраних підходів до вирішення проблем. 3. Загальні управлінські дії постійної організації, до якої приєднується команда проекту.

Не можливо «штучно» сформувати проектну компетенції *виконання проекту*, проте вирішити проблему відсутності досвіду з управління проектами у посадовців ОМС можливо за рахунок залучення професійних проектних менеджерів до практичної діяльності в ОМС. Так, дії пов'язані із загальним управлінням може виконувати керівник органу місцевого самоврядування, а проектні дії щодо створення продукту та управлінські дії щодо виконання проекту – проектний менеджер, як посадовець органу місцевого самоврядування.

Особистісні компетенції. Особливу увагу необхідно звернути на поведінкові або особистісні компетенції, які включають: лідерство, комунікативні навички, управління конфліктами, уміння приймати рішення, здатність до навчання та самоконтролю. Особливість полягає у тому, що по-перше, певний рівень особистісних компетенцій, сформований у індивідуума природою, а по-друге, їх розвиток відбувається в процесі практичної діяльності, проте складові цієї компетенції можуть бути розвинені більше/менше в залежності від індивідуальних особливостей посадовця. До формування або удосконалення особистісної компетенції у посадовців органів місцевого самоврядування можливе за рахунок системи підвищення кваліфікації кадрів.

На успіх реалізації реформ в Україні, впливає чимало зовнішніх та внутрішніх чинників. Однією із рушійних сил реформи децентралізації влади в Україні є люди, з набором своїх професійних компетенцій, які їм допомагають або перешкоджають ефективно здійснювати покладені на них повноваження.

Для забезпечення формування проектної компетенції у посадовців органів місцевого самоврядування необхідно через систему підготовки кадрів, для державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, забезпечити базовий рівень знань з проектного управління. Крім того, необхідне постійне підвищення кваліфікації посадовців органів публічної влади у сфері проектного менеджменту та розвитку особистісних компетенцій. Складова проектної компетенції, яка стосується досвіду реалізації проектів, вимагає залучення професійних проектних менеджерів до практичної діяльності органів публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Бушуев С.Д. Компетентный взгляд на управление проектами (National Competence Baseline NCB UA Version 3.1) / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева. – К. : ІРІДІУМ, 2010. – 208 с.
2. Індекс Моніторингу Реформ [Електронний ресурс]. – Електронні дані. - Випуск 35. - Період моніторингу: 9 – 22 травня 2016 р. – Режим доступу: http://imorevox.in.ua/wordpress/wp-content/uploads/2015/05/IMoRe-report2016_05_22_UKR.pdf. - Назва з екрана.
3. Керівництво з управління інноваційними проектами і програмами організацій [Електронний ресурс]. - Переклад на українську мову під редакцією проф. Ярошенка Ф.О. - Режим доступу: <http://edu.minfin.gov.ua/P2M/Pages/Codex.aspx>. – Назва з екрана.
4. Кушнірова Г. П. Формування професійної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ упр. : спец. 25.00.03 «Державна служба» / Г. П. Кушнірова. – Київ. – 2011. – 23 с.
5. Моніторинг сприйняття реформ у суспільстві [Електронний ресурс]. – [Електронні дані]. – [Київ: Національна рада реформ, 14-16]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/report/deep/5> (дата звернення 07.06.16).
6. Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах). том 1, А – К / Укладачі: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – Київ, Вид-во “АКОНІТ”, 2006. – 926 с
7. Про внесення змін до Положення про Національну академію державного управління при Президентові : Указ від 18.02.2014 № 81/2014 [Електронний ресурс]. – [Електронні дані]. – [Київ: Верховна Рада України, 1994-2016]. -Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/81/2014>.
8. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон від 07.06.2001 № 2493-III [Електронний ресурс]. – [Електронні дані]. – [Київ: Верховна Рада України, 1994-2016]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

9. Руководство к Своду знаний по управлению проектами : Руководство PMBOK® / Project Management Institute. — Пятое издание. — 2013. — 614 с.
10. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 року №5/2015 [Електронний ресурс]. - Електронні дані. - [Київ : Верховна Рада України, 1994-2016]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. — Назва з екрана.
11. Project manager competency development (PMCD) framework [Electronic resource] // Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. — 2002. — Mode of access: <http://pan.xici.com/d37754697.0/PMCDF.pdf>. - Title from the screen.reforms.in.ua [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. — Електронні дані. — [Київ : Національна Рада Реформ, 2014-2016]. — Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/reformy> (дата звернення 03.06.2016).

ДО ПОНЯТТЯ «РЕГІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ»: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Сучасна французька соціально-політична думка покладає в основу колективних ідентичностей не етнічні, а скоріше історико-географічні критерії. Регіональна ідентичність, «як і будь-яка форма соціальної ідентичності є значною мірою суб'єктивною», вона не «створюється природою, а є породженням політичного конструювання», оскільки в першу чергу пов'язана «зі спільним минулим, з історичною та юридичною безперервністю території, у результаті яких формується, за певних умов та і різних формах, певна культурна та політична специфіка» [0]. Територіальні відмінності, у свою чергу, виникають під дією «об'єктивних географічних умов», зокрема, відстаней, що обмежують розповсюдження мов, звичаїв тощо [4, с. 23.].

Етнологія Франції вивчає територіальні одиниці (комуни, міста, департаменти, історичні провінції, регіони) або культурні феномени, а не «етнічні групи». Такий підхід було закладено роботами видатного французького географа В. де Бланша, який стверджував, що саме природне середовище формує неповторність людських колективів та «накладає відбиток на його мешканців» [3, с. 343-345.].

В умовах створення об'єднаної Європи, концепт «етносу», на думку французьких науковців, позбавлений будь-якого сенсу. Так, колишній міністр з питань забезпечення рівності можливостей, соціолог А. Бегар у своєму інтерв'ю виданню «Експрес» констатував зокрема, що «поняття «етнокультурних відмінностей» не відоме у Франції та для більшості французів позбавлене сенсу». Результати дослідження «етнічної ідентичності» у французькій Каталонії, здійснене британською дослідницею О. О'Брайєн засвідчили, що «дискусії з приводу каталонської етнічної ідентичності є рідкістю, а спроби зав'язати їх особливого успіху не мають. Люди

переймаються, головним чином, станом місцевої економіки» [9, с. 97.].

З іншого боку, французький термін “ethnie” (етнос) традиційно використовувався для позначення населення колоній, тому неприпустимо застосовувати це поняття по відношенню до сучасного європейського населення [5, с. 247]. Натомість у французькому науковому дискурсі прийнято говорити про «регіональні» мови та культури.

Регіональна (територіальна) ідентичність є лише однією з можливих форм колективної ідентичності. До того ж її можна змінити, переїхавши з одного регіону в інший.

Сучасний адміністративно-територіальний поділ Франції є наслідком двох важливих історичних етапів розвитку цієї країни: наприкінці XVIII ст. на зміну провінціям Старого режиму прийшли департаменти, а у 1950 рр. було створено більш великі одиниці – регіони. Однак цього разу реформа не супроводжувалася усуненням раніше існуючих територіальних утворень: регіони було утворено шляхом об'єднання декількох департаментів. У кожному випадку розподіл території був навмисне «штучним». Завдання полягало в тому, щоб створювані кордони не співпадали з історичними та культурними: за задумом це повинно було послабити регіональний сепаратизм [2, с. 459-460.]. Однак, як справедливо наголошує П. Бурд'є, «регіони, виділені на основі різних критеріїв (мова, форма житла, інші культурні особливості) ніколи повністю не співпадають» [1, с. 66.].

Чи можна бути впевненими, що респонденти, які наголошують на своїй приналежності до Ельзасу, Лотарингії, Корсики, Бретані або Бургундії, мають на увазі сьгоднішні адміністративні регіони в їх сучасних кордонах? [6, с. 301-302.] Всі зазначені території мають назви, які можна знайти ще на дореволюційних мапах, - хоча «більшість регіональних кордонів не співпадають з кордонами колишніх провінцій» [4, с. 132.].

Отже, слід наголосити, що «регіональна» ідентичність є одночасно просторово-географічною, історичною та культурною, однак ієрархія цих складових варується від індивіда до індивіда та, можливо, від регіону до регіону. Увага до природного та культурного спадку, зусилля, спрямовані на те,

щоб підкреслити унікальність та неповторність регіону, вписати його в історію за допомогою пам'яток, значних подій та відомих особистостей, пов'язаних з цією територією, спрямовані на виявлення та зміцнення його ідентичності. Механізми формування регіональної (територіальної) ідентичності досить схожі. Так, один із спеціалістів, що брав участь у створенні т. з. Країни Бігуден у Бретані зокрема зазначає: «У міркуваннях щодо ідентичності виявляються спільні риси, символи, які потім безкінечно відточуються. Декілька видів головних уборів існували в Країні Бігуден? Нічого, оберемо високий мереживний чепець та зупинимось на цьому. Внутрішні соціальні, економічні та історичні відмінності? Нічого, акцентуємо увагу на території, лангустинах та *Le Cheval d'orgueil*²... Так волею людей народжується країна, викликана до життя перформативним дискурсом, про який любив говорити П. Бурд'є [8, с. 13.].

Це, на нашу думку, свідчить про те, що в інструментальному сенсі у концепті як «етнічної», так і «регіональної» ідентичності може приховуватись спроба індивіда або групи здійснювати вплив на людей, процеси та відносини шляхом встановлення контролю над географічною зоною [7, с. 293.]. «Влада над групою, - писав П. Бурд'є, - отримує той, хто може створити цю групу, нав'язавши її членам єдине бачення власної ідентичності та ідентичне бачення власної єдності» [1, с. 67.], ніби то проживання на одній території або почуття приналежності до однієї етнічної групи знімає питання щодо соціальних, економічних, політичних та інших відмінностей.

Як етнічні, так і регіональні стратегії можуть використовуватись групами тиску як засіб забезпечення їхніх економічних та політичних інтересів в межах єдиної держави. Мета одна й та ж сама: домогтися максимально можливої автономії у законодавчій, адміністративній, податковій та фінансовій сферах [7, с. 294.].

Список використаних джерел:

1. Bourdieu P. L'Identité et la représentation. *Eléments pour une réflexion*

² «Кінь гордини», роман бретонського письменника П.-Ж Еліаса (1975), що став гімном бретонської ідентичності

critique sur l'idée de région / Pierre Bourdieu // Actes de la recherche en sciences sociales. – N 35. Novembre. – 1980. – p. 66.

2. Bromberger Ch. L'idée de région dans la France d'aujourd'hui. Entretien avec Maurice Aughlon (prof. au Collège de France) / Christian Bromberger, Mireille Meyer // Ethnologie Française, n°3 – Juillet – Septembre. – 2003. – p. 459-460.

3. Debarbieux B. Prendre position : réflexions sur les ressources et les limites de la notion d'identité en géographie / Bernard Debarbieux // L'espace géographique. – Tome 36. – n°4. – 2006. – p. 343–345.

4. Dumont G.-F. Les régions et la régionalisation en France / Gérard-François Dumont. – Paris : Ellipse Editions Marketing S. A. – 2004. – 251 p.

5. Formoso B. Débats sur l'ethnicité / Bernard Formoso // Identité(s) : l'individu, le groupe, la société. – Paris : Sciences humaines éditions. – 2004. – p. 247.

6. Guerin-Pace F. Sentiment d'appartenance et territoires identitaires / France Guerin-Pace // L'espace géographique. Tome 36. n°4. – 2006. – p. 301-302.

7. Guermond Y. L'identité territoriale : l'ambiguïté d'un concept géographique / Yves Guermond // L'espace géographique. – Tome 36. n°4. – 2006. – p. 293.

8. Le Boulanger J.-M. L'invention du pays Bigouden / Jean-Michel Le Boulanger // Bretagne[s]. – n° 6, avril-juin 2007. – P. 13.

9. O'Brien Oonagh Perceptions de l'identité en Catalogne du Nord / Oonagh O'Brien // Critique of anthropology, 1990. – n° 2/3. – p. 97.

Petit V. Essai sur la création de l'identité régionale comtoise / Vincent Petit // Lettres Comtoises, octobre 2004. – №9. – P. 49–70.

НАПРЯМ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

БАЗЕНКОВ А.

ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні, незважаючи на свою соціальну і економічну значущість, фізична культура та спорт в Україні розвинуті на належному рівні. Труднощі, з якими зіткнулася в своєму розвитку сфера, в умовах децентралізації, пов'язані з невідповідністю державної та громадської підтримки, недосконалістю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала йогореалії, внутрішні організаційні проблеми в самому фізкультурно-спортивному русі, що накопичилися за останні роки. Однак, в першу чергу пов'язані з економічними проблемами розвитку суспільства, з проблемами фінансово-правового забезпечення розвитку фізичної культури та спорту.

На жаль, на сьогодні ми маємо шокуючі показники здоров'я населення, Україна посідає перше місце за рівнем смертності в Європі. ЮНЕСКО оголосило Україну, увага, країною вимираючого етносу, тобто ми вимираюча нація. Останні 40-50 років у високорозвинутих країнах, завдяки державній політиці, смертність людей зменшилася на 15 %, збільшилася тривалість життя на 15- 20 років. Натомість в Україні станом на 1 січня 2016 року скорочено 83 дитячі спортивні школи, близько 30 тисяч учнів не мають можливості займатися улюбленими видами спорту, близько тисячі тренерів втратили свою роботу [5]. В Україні за статистичними даними у перерахунку на 1 жителя в рік на розвиток фізкультури і спорту витрачається - 103 грн. (4,6 \$) – 0,3% від загального бюджету. У розвинутих країнах – в середньому становить 4500 грн.

(200 \$) – від 6 до 10 % від загального бюджету [5].

Вище вказані проблеми вказують на необхідність пошуку шляхів фінансово-правового забезпечення розвитку сфери фізичної культури та спорту. Про таку необхідність свідчить також проведення реформи державної політики у сфері спорту, яка зазначена у Стратегії розвитку України – 2020. На даному етапі розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1320-р схвалена Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року та Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 затверджена Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація".

Основна мета реформування - приведення нашої системи у відповідність до провідних міжнародних стандартів, побудова нових ефективних взаємовідносин між усіма організаціями, задіяними у спортивній галузі, посилення ролі інституту місцевого самоврядування у розвитку фізичної культури та спорту.

В цьому аспекті робота над пошуком шляхів фінансово-правової підтримки розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації є дуже актуальною.

Проблемами фінансово-економічної діяльності у сфері розвитку фізичної культури і спорту в Україні займалися такі дослідники, як І. Гасюк [1], А. Гончаренко [2], Є. Імас [4], В. Кузіна [8], Ю. Мічуда [4], І. Приходько [7] та інші.

Існуючі публікації акцентують увагу лише на окремих аспектах питання забезпечення фінансово-правової підтримки розвитку фізичної культури та спорту.

Разом з тим, розгляд цього питання в сучасних конкретних умовах децентралізації для нашої країни є досить новим і не вирішеним.

З огляду на вищевказані невтішні статистичні дані, що свідчать про критичний стан здоров'я нації, низькі показники рухової активності населення, розвитку фізичної культури, масового спорту, та з метою збереження

української нації, її здоров'я та обороноздатності необхідно негайно проводити роботу з пошуку шляхів подолання кризи в цій сфері.

Сьогодні першочерговими критеріями розвитку фізичної культури та спорту повинні бути не медалі, а критерії охопленості усіх верств населення заняттями фізичної культури і спорту, критерії захворюваності дітей, критерії кількості споруд на кількість людей. Необхідно звертати увагу на показники фантастичної смертності, критерії тривалості життя. Сьогодні, ми від європейських країн на покоління менше живемо.

Тобто, якщо ми ці критерії поставимо у стратегічний тренд, тоді буде зрозуміло, що владі необхідно робити? В звітних документах повинно відображатися на першому плані - Якість життя людини – це ключовий показник, яким ми повинні звітувати перед світом і перед людьми. Тому треба закладати цей показник тоді зрозуміло буде як ми будемо фінансувати.

Нажаль, держава, в аспекті фінансування, робить недостатньо для підтримки фізичної культури та спорту. Сьогодні досі не ухвалений народними депутатами Закон України «Про меценатство у спорті», тому досі не легалізована благодійницька діяльність меценатів у нашій сфері. Вже 15 років він лежить у шухлядах Верховної Ради України. І до сьогоднішнього дня механізм фінансування залишився за старою схемою: Міністерство молоді та спорту України вибиває гроші у Держбюджеті, федерації пропонують друзям скинутись на розвиток виду спорту завдяки лише дружнім стосункам, при цьому друзі не мають бажання офіційно рекламувати свою благодійну діяльність, у зв'язку з додатковим податковим наглядом за цим процесом.

За інформацією Мінмолодь спорту робочою групою підготовлено проект Закону України «Про меценатство у спорті», відправлено до Верховної Ради України і до цього часу там досі на обговоренні. Там же і лотерея. Неодноразово були намагання цю лотерею «пробити», але, на жаль, де кого цікавить, хто буде керувати лотереями, а не куди підуть ці гроші, на розвиток культури, спорту, науки і так далі [6].

Зрозуміло, що сьогодні в бюджеті немає грошей, на Донбасі іде війна і в країні економічна криза, але, невже не можна прийняти закон, який зробить так,

щоб бізнесмену було вигідно допомагати спорту? Ми впевнені: якщо держава гарантує бізнесмену зниження податків чи ще якусь іншу допомогу в обмін на те, щоб він давав кошти якомусь конкретному спортсмену чи федерації, то він на це погодиться.

Сьогодні, дуже важливо створення економічних стимулів та мотиваторів для представників бізнесу з метою їх заохочення інвестувати кошти в масовий спорт.

Механізми виконання – це розробка та ухвалення проєктів нормативно-правових актів з метою встановлення стимулюючих норм для представників бізнесу, які мають бажання інвестувати кошти в розвиток спорту та об'єктів фізкультурно-спортивного спрямування. Постійний діалог з бізнесом з метою розробки взаємодії моделі співпраці. Поширення та запровадження кращого світового досвіду.

Сьогодні, в умовах децентралізації, формуючи бюджет громада отримує додатковий фінансовий ресурс і постає питання його ефективного використання. У цьому напрямку дуже корисно врегулювати на законодавчому рівні питання спрямування коштів, що отримає місцевий бюджет від акцизного збору на алкогольні напої та тютюнові вироби у розмірі 30 відсотків - на розвиток фізичної культури і спорту.

Дуже актуальним зараз для всього спорту є питання - реклама алкоголю та спорт. Законом України № 71-VIII від 28.12.2014 р. пиво було прирівняне до алкогольних напоїв. На весь алкоголь, як і на тютюнові вироби, встановлений обмежувальний режим рекламування у відповідності до Закону України «Про рекламу». І тому, для пересічного споживача чи вболівальника поєднання алкогольних брендів та спорту начебто неможливе. Але тільки на перший погляд, і тільки для пересічного споживача та вболівальника.

Так, у відповідності до ч. 2 ст. 22 ЗУ «Про рекламу» забороняється реклама алкогольних напоїв, реклама знаків для товарів та послуг, під якими випускаються алкогольні напої, зокрема: на радіо та телебаченні з 6 до 23 годин; засобами внутрішньої реклами. А абзацом 2 ч. 4 ст. 22 цього ж Закону визначено, що дозволяється спонсорування теле-, радіопередач, спонсорування

спортивних та інших заходів з використанням знаків для товарів та послуг, під якими випускаються алкогольні напої. Висловлюючись простою мовою: транслявати/показувати процес розпивання самого зображення пива під час проведення спортивного змагання заборонено, а зображувати торгову марку, під якою продається пиво – можна. Правова ж оцінка технічного процесу показу/відображення залежатиме відобраного виду популяризації: реклама чи спонсорство. Причому, визначатимуть це безпосередньо сторони в договорі.

Наприклад, на матчах групового етапу UEFA Champion's League, в якому приймало участь київське «Динамо» у 2015 році, демонструвався всім відомий пивний бренд. І якщо в одних випадках ми можемо говорити, що це була демонстрація виключно знаку для товарів, під яким випускається пиво, то в інших – разом із знаком для товарів мала місце демонстрація і пляшки усім відомого напою. Висновки з цього кожен може зробити сам.

Таким чином, не можливо не погодитися з В. Гримайло [3], що законодавчі дефініції щодо «реклами» алкоголю мало того, що неоднозначні для оцінки та кваліфікації, вони ще й дозволяють цілком легально і законно обійти визначену «заборону». Головне «одягнути» це все у правильну «правову обгортку». За своєю суттю демонстрація певного бренду чи товару залишатиметься «рекламою», але юридично це носитиме назву «спонсорства» з використанням торгової марки.

Однак, якщо поглянути ширше, то потрібно з'ясувати: яка мета запропонованого державою роз'єднання спорту (як діяльності, що пропагує здоровий спосіб життя) та рекламування соціально шкідливих товарів? Невже обмеживши/заборонивши «рекламу» алкогольних та тютюнових виробів у всіх її можливих формах – держава тим самим зменшить споживання цих товарів і підніме рівень здоров'я населення? Тим більше, коли їх споживання та реклама «заборонена» на стадіоні, але жодним чином не заборонена навколонього?

Видається, що держава застосовуючи методи «табу» для зв'язки «спорт та алкоголь» – не вирішує жодних реально важливих для суспільства питань, окрім власне обмеження сфери спорту потенційними доходами відвиробників «соціально шкідливих товарів» - алкоголю та тютюну. Можливо варто

поставити питання про соціальну відповідальність виробників та розповсюджувачів таких товарів, які б могли її реалізувати шляхом часткового фінансування сфери спорту (яка популяризує здоровий спосіб життя), як певної «відплати» за свою шкідливу діяльність? Можливо рівень здоров'я населення слід підіймати не шляхом заборони соціально шкідливих товарів, а шляхом популяризації здорового способу життя, спортивної активності, власне самого спорту? А для цього створювати реальні умови для бажаючих зайнятися такою діяльністю?

Крім цього, сьогодні органам місцевого самоврядування потрібно шукати варіанти щодо залучення громадських організацій спортивного профілю до активної роботи в сфері фізичної культури та спорту, тому що вони, за підтримки влади, можуть працювати ефективно зі спонсорами, інвесторами, залучати додаткове фінансування з українських та міжнародних фондів у вигляді отримання відповідних грантів для розвитку фізичної культури і спорту та проводити корисну для громади волонтерську діяльність.

Корисним в цьому аспекти, є створення при профільних управліннях відповідних рад Центрів з допомоги громадським організаціям спортивного профілю тощо в підготовці документів для участі в отриманні грантової позабюджетної допомоги. При цьому, міжнародні фонди дуже важливу роль приділяють підтримці громадських організацій в отриманні гранту саме представниками влади. В цьому випадку, шанс отримати грант є дуже великим.

Це нововведення, на нашу думку, не потребує додаткових коштів на заробітну плату, оскільки посада має запроваджуватися на громадських засадах. Це європейська практика роботи місцевих органів самоврядування. Наприклад, у Польщі кожна рада має кілька людей, які займаються позабюджетними інвестиціями, у вигляді написання грантів, участі у різних програмах тощо. Ми не повинні надіятися тільки на бюджет – сільський, районний, обласний – у них видатки обмежені. Тому необхідно активізувати роботу із залучення інвестицій.

Вважаємо, що сьогодні є необхідність внести зміни до Закону України "Про державні лотереї в Україні" щодо надання повноважень органам

місцевого самоврядування організувати власні спортивні лотереї, кошти від яких будуть підтримувати фізичну культуру і спорт на місцях.

Таким чином, на нашу думку, вирішивши порушені в роботі питання, допоможуть забезпечити належну фінансово-правову підтримку розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язанні проблемних питань розвитку фізичної культури та спорт в сучасних умовах децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Гасюк І. Л. Механізми фінансування галузі фізична культура і спорт [Електронний ресурс] / І. Л. Гасюк. – Режим доступу : www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/3/07.pdf
2. Гончаренко А. І. Спортивне спонсорство як альтернативне джерело фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл / А. І. Гончаренко // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 3. – С. 314–317.
3. Гримайло В. В. Автономність спорту: втрачений державою контроль над спортом на прикладі футболу [Електронний ресурс] / спец. юр. фірма SportLex (Спорт Лекс)//матеріали – 2016. – Режим доступу : <http://sportlex.com.ua>
4. Імас Є. В. Протиріччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах / Є. В. Імас, Ю. П. Мічуда // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 40.
5. Країна вимираючого етносу, чи Кому заважає фізичне виховання у вищих навчальних закладах? [Електронний ресурс] / UAMEDIA // Огляд української преси – 2015. – Режим доступу : <http://uamedia.visti.net/content/krayina-vimirayuchogo-etnosu-chi-komu-zavazhaie-fizichne-vihovannya-u-vishchih-navchalnih>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України. Реформа спортивної сфери 2014. – Режим доступу : <http://www.dsmsu.gov.ua>
7. Приходько И. И. Финансово-хозяйственная деятельность спортивных школ в современных условиях / И. И. Приходько, Г. Н. Путятин,

А. Ф. Куликов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 18. – С. 304–310.

8. Экономика физической культуры : учеб. пособ. / под общ. ред. В. Ж. Кузина. – М., 2004. – 496 с.

УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМИ ЗМІНАМИ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Питання управління стратегічними змінами в контексті сталого розвитку регіонів є сьогодні одними з найчастіше обговорюваних у науковій і практичній літературі з публічного управління. Як вчені, так і управлінці-практики, єдині у тому, що вміння змінюватися вчасно і належним чином перетворюється в один із факторів, які визначають виживання та успіх держави та її територій в довгостроковій перспективі. Адже виклики сучасності формують складні і незвичні умови життєдіяльності. А для того, щоб з гідністю вийти з них, регіонам необхідно проявляти гнучкість і уміти впроваджувати найкращі інноваційні практики.

Важка передбачуваність та різноманітність процесів, які проходять в зовнішньому середовищі, назвати цей час «епохою без закономірностей». Сьогодні ми переживаємо час великих змін. Те, що було правильним вчора, уже не годиться сьогодні, а що буде завтра, ніхто не знає. Світ стає все складнішим і вимагає багато чого від нас. Яким чином можемо ми, як окремі особистості і як території, підготуватися до невідомого майбутнього? Відповідь у тому, що ми повинні самостійно створювати майбутнє. Управляти змінами – означає уповноважити свою державу в цілому і кожного її громадянина узяти на себе відповідальність за власне майбутнє [4].

Оскільки зміни зовнішнього середовища відбуваються постійно, їх швидкість і важкопрогнозованість зростають – адаптаційних процесів стає недостатньо для підтримки регіонами конкурентоспроможності хоча б у середньостроковій перспективі. Для ефективної взаємодії з зовнішнім середовищем територіям необхідний розвиток, тобто незворотні, позитивні якісні перетворення, які забезпечать дієвість публічного управління. Адже, на етапі, коли можливості ефективних якісних перетворень в межах обраних стратегічних орієнтирів будуть вичерпані, перед управлінцями постане

необхідність радикальної трансформації або принципового оновлення, тобто повної зміни генеральної стратегії. Окрім того, високодинамічне бізнес-середовище вимагає не тільки постійної адаптації до нових умов функціонування, а й упереджуючої реакції на зміни цих умов. Упереджуюча реакція повинна враховувати середньострокові часові горизонти, тобто можливість підтримки існуючих генеральних стратегічних орієнтирів, а також заздалегідь обґрунтовувати шляхи можливої радикальної трансформації (оновлення) у довгостроковій перспективі [2, с. 55]. Таким чином, ключовими ознаками стратегічних змін є їх перманентний характер і векторна спрямованість, що проявляється у постійному ініціюванні та впровадженні перетворень.

Управління стратегічними змінами являє собою цілеспрямоване формування перетворень, спрямованих на подолання або запобігання протиріч між функціонуванням та розвитком об'єкта управління в довгостроковій перспективі [3]. Їх розділяють на два великі класи: раціональні концептуальні підходи (моделі) змін, обумовлені реалізацією встановлюваних цілей, плану або проекту перетворень, і природні, що описуються як еволюційний соціокультурний процес [1].

В умовах динамічного зовнішнього середовища для підтримки стратегічної стійкості перед регіонами постає необхідність забезпечення сталого розвитку, рушійною силою якого виступають стратегічні зміни. При цьому фокус стратегічних змін не обмежується тільки забезпеченням процесів стійкого (у т.ч. стабільного та інноваційного) або антикризового розвитку. Стратегічні зміни в залежності від часового критерію ефективності можуть спрямовуватись на підтримку адаптивного функціонування (короткостроковий аспект), безпосередньо розвиток (середньостроковий аспект) та своєчасну трансформацію всіх сфер життєдіяльності (довгостроковий аспект) [2, с. 66].

Залежно від стану основних чинників, які визначають доцільність і глибину якісних перетворень у публічному управлінні, розрізняють п'ять рівнів стратегічних змін:

- зміна підходів до управління територією (може реалізовуватись

через модернізацію органів публічної влади);

- радикальні зміни пов'язані з глибокими структурними перетвореннями галузей економіки;
- помірні перетворення мають місце тоді, коли територія впроваджує стратегічні зміни лише частково;
- звичайні зміни зумовлені проведенням перетворень у системі брендингу території;
- незмінний підхід до розвитку території, що може спостерігатися при реалізації тієї ж стратегії [5].

На практиці дослідження управління стратегічними змінами в контексті сталого розвитку регіонів, на нашу думку, може складатися з таких елементів, а саме:

- оцінка рівня стратегічного управління територіями;
- діагностика ефективності минулого досвіду планування та впровадження змін;
- аналіз основних проблем управління майбутніми змінами з точки зору керівництва територій.

Проте, на сьогодні на шляху всебічного впровадження у практику публічного управління стратегічних змін як основи забезпечення сталого розвитку регіонів, існують бар'єри, які можна узагальнити таким чином:

- відсутність компетентних фахівців із управління стратегічними змінами;
- недосконалість нормативно-правової бази;
- нестабільність макроекономічної ситуації;
- недостатність усвідомлення необхідності запровадження управління стратегічними змінами
- відсутність фінансових ресурсів на реалізацію стратегічних змін тощо.

Дійсно, комплексне управління стратегічними змінами в контексті сталого розвитку регіонів і досі є недостатньо поширеним. Сучасна концепція інноваційного публічного управління, на жаль, ще не посіла в вітчизняній

практиці пріоритетного місця. Методи та інструменти управління стратегічними змінами в публічному управлінні ще не набули широкого застосування. Нині працівники органів публічної влади слабо підтримують проведення стратегічних змін, через що необхідним є модернізація їх діяльності та трансформація організаційної культури для забезпечення базових цінностей культури перетворень.

Важаємо за необхідне посилити активні підходи до управління стратегічними змінами як основи забезпечення сталого розвитку регіонів, тобто розробити нові стратегії змін разом з удосконаленням існуючих. Невід'ємною складовою даного процесу має стати впровадження інноваційних інформаційних систем для уніфікації даного процесу. Сучасні державні службовці повинні оволодіти ключовими компетенціями із управління стратегічними змінами та активно їх розвивати, тому що дане питання виступає на перший план дієвого управління територіями.

Список використаних джерел:

1. Гусєва О.Ю. Проблеми управління стратегічними змінами на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] / О.Ю. Гусєва. – Режим доступу: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo-15-16/13549.pdf>.
2. Гусєва О. Ю. Управління стратегічними змінами: теорія і прикладні аспекти : Монографія / О. Ю. Гусєва. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2014. – 395 с.
3. Иванова Т. Ю. Влияние управления изменениями на устойчивость организации / Т. Ю. Иванова, О. В. Жесткова // Менеджмент: теория и практика. – 2001. – № 1/2. – С. 45–49.
4. Катькало В.С. Эволюция теории стратегического управления: монография / В.С. Катькало; С.-Петербург. гос. ун-т, факультет менеджмента. – СПб.: Издат.дом С. – Петерб.гос. ун-та, 2006. – 548 с.
5. Приймак Н.С. Управління стратегічними змінами на підприємстві [Електронний ресурс] / Н.С. Приймак. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/89.pdf>.

ІНСТРУМЕНТИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інституціональне середовище в аграрному секторі економіки України знаходиться на етапі свого становлення, виступаючи індикатором реалізації загальнонаціональної стратегії перетворень. Фактором гальмування останнім часом виступають проблемні питання щодо створення сприятливих інституціональних умов для ефективного аграрного господарювання, які перешкоджають подальшій трансформації економіки України. Практика застосування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки доводить необхідність розгляду всіх наявних інструментів, які є основою їх функціонування.

Нині державне регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України знаходиться на етапі свого становлення. Все це підкреслює важливість та роль інституцій, що здійснюють регулювання в даній сфері. Так, відповідно до Конституції України, єдиним законодавчим органом є Верховна Рада, яка не лише приймає закони, а й затверджує загальнодержавні програми соціально-економічного розвитку, розглядає і приймає рішення щодо схвалення програми діяльності Кабінету Міністрів України, виконує інші функції щодо регулювання окремих сфер економіки. Крім Верховної Ради, регулятивну політику щодо розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки здійснює сукупність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема Президент України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, територіальні органи центральних органів виконавчої влади,

державні спеціалізовані установи та організації [1].

Нові зовнішні та внутрішні виклики, які постають перед Україною, вимагають окреслення дієвості механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, що на практиці реалізуються через систему взаємоузгоджених механізмів: правового, економічного, адміністративного, соціального та інформаційного.

Окремим сегментом документів з питань державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України є чергові та позачергові послання Президента України до народу України, Послання Президента України про внутрішнє та зовнішнє становище України до Верховної Ради України, національні програми програми реформ тощо.

До інструментів економічного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України відносять: цінове регулювання, субсидії і дотації на придбання ресурсів, фінансово-кредитна бюджетна підтримка, спеціалізовані державні програми та проекти.

До інструментів адміністративного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки відносять стандартизацію та сертифікацію сільськогосподарської діяльності, ліцензування, патенти, квотування, державні замовлення і контракти, ветеринарний, санітарний та фітосанітарний контроль, адміністративні заборони і обмеження. Його дія спрямована на впорядкування адміністративних відносин між регуляторними органами публічної влади та суб'єктами господарювання.

Соціальний механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки є основою реалізації суспільних інтересів та передумовою підвищення рівня життя населення. Його інструментами є: регулювання рівня зайнятості у сільській місцевості, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів, підтримка якості життя населення, пропаганда здорового способу життя серед населення, розвиток сільської соціальної інфраструктури.

Інформаційний механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі забезпечує володіння інформацією і використання її в організації виробничого процесу між всіма учасниками інституціонального середовища. Його інструментами є програмне забезпечення, інформаційні системи, електронний документообіг, електронні бази даних та електронне врядування.

Окремим напрямом державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки є становлення самоуправління та саморегулювання на основі підвищення ролі громадських професійних організацій (об'єднань галузевих товаровиробників) з передачею їм частини функцій. Так, наприклад, на державному рівні значення та роль дорадництва у забезпеченні сільськогосподарської діяльності в Україні сьогодні недооцінені. При цьому варто врахувати, що витрачені державою кошти на підтримку дорадницьких служб та саморегулювних організацій можуть компенсуватися значним підвищенням ефективності сільського господарства – дослідження засвідчують, що віддача від вкладень у розбудову дорадчих служб найвища в порівнянні з іншими напрямками державної підтримки сільського господарства і складає 15-40 % [2]. Проте, нині процес діяльності професійних громадських об'єднань в аграрному секторі є розпорошеним, невпорядкованим, нецілеспрямованим. Тому і характер їх взаємовідносин з органами публічної влади, участь в процесах подальшого реформування галузі носять фрагментарний характер.

На основі проведеного в дисертаційному дослідженні аналізу особливостей функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України виділено групи проблем, які:

- існують традиційно (проблеми взаємодії учасників в процесі функціонування ринкових інститутів: ціноутворення, власності, виробництва, землекористування, інвестування, інновацій, інфраструктури та сталого розвитку сільських територій);
- виникли в процесі інституціональних перетворень (зміна

організаційно-правових форм власності та відносин між учасниками інституціонального середовища);

- викликані несприятливими макроекономічними умовами (інфляція, дефіцит державного бюджету, відсутність сприятливого ринкового середовища, зростання безробіття, низький рівень реальних доходів населення тощо);
- зумовлені регіональними особливостями (регіональна спеціалізація та сільськогосподарська концентрація).

Недосконалості державної політики уданій сфері спричинює недоліки та деформацію вітчизняного інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, що вкрай негативно впливає на конкурентоспроможність галузі. Серед найбільш вагомих слід виокремити наступні:

- низька платоспроможність малого і середнього агропідприємництва та сільського населення, низька їхня здатність замовляти дорадчі чи консультаційні послуги, що спричинює в результаті їх недостатню розвиненість;
- посилення негативної тенденції щодо спрямування товаропотоків до комерційних каналів збуту з непрозорими умовами купівлі-продажу, визначення якості продукції та цін, що призводить до значних фінансових втрат виробників;
- невідповідність технічних норм щодо якості та безпечності харчових продуктів міжнародним вимогам, що прискорює їх відставання від показників, прийнятих у світовій практиці;
- неповне використання переваг діяльності громадських організацій в аграрному секторі економіки через ризики підвищення корумпованості та неякісного громадського і державного контролю за діяльністю їх членів;
- низький рівень розвитку аграрної логістики через недостатній рівень забезпечення сільгоспвиробників агросховищами, незадовільний стан транспортної інфраструктури, недосконалість системи оптової реалізації сільськогосподарської продукції;
- повільне об'єднання дрібних товаровиробників для створення ними або вступу до уже діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів,

через необхідність подальшого удосконалення та розбудови інституту бізнес-довіри;

– слабкість інтеграційних зв'язків та сталих ділових зв'язків між учасниками інституціонального середовища, переробними підприємствами і науковими установами, а також неготовністю більшості аграріїв стати частиною агрокластерів тощо.

Таким чином, в Україні неповно використовується можливості інструментів механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки в частині реалізації інтересів як учасників інституціонального середовища, недопущення зниження фінансово-економічних результатів їх діяльності, так і населення задля забезпечення належного рівня якості та безпеки сільськогосподарської продукції. Пошук шляхів вирішення даних питань дозволять вирішити питання прибутковості підприємств через недопущення високого рівня загальновиробничих витрат, надмірного часового обігу товарів і недосконалості безперервних ланцюгів управління матеріальними потоками, втрат вирощеного урожаю, забезпечення населення продуктами харчування за доступними цінами, закріплення позицій сільгоспвиробників на міжнародних ринках і збільшення частки імпортової продукції у внутрішньому споживанні. Перш за все, це стосується питань підвищення ефективності використання таких інструментів і механізмів, що зможуть забезпечити комплексний підхід до вирішення існуючих проблем.

Список використаних джерел:

1. Анікієнко В.М. Інституційні засади державного регулювання аграрного ринку на регіональному рівні [Електронний ресурс] / В.М. Анікієнко. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-2/doc/3/19.pdf>.
2. Стратегічні напрями інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні. – К. : НІСД, 2014. – 45 с.

ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДЛЯ УКРАЇНИ

Міграційні процеси в сучасному світі значно впливають на господарське життя, розміщення, чисельність і стан людських ресурсів різних територій планети. Саме міграція багато в чому визначає економічний і соціальний вигляд багатьох держав.

Міграція є неоднозначним соціальним процесом. З одного боку, це життєво необхідний і неминучий для нормальної життєдіяльності процес, зв'язаний з перерозподілом трудових ресурсів, їхнім навчанням, відпочинком і т.д. З іншого боку, міграція, що носить змушений характер, приводить до росту соціальної напруженості, породжуючи проблеми забезпечення мігрантів житлом і роботою, іноді їжею й одягом, медичним забезпеченням, рішення психологічних проблем, зв'язаних із пристроєм і адаптацією на новому місці проживання.

Вплив міграційної сфери на розвиток та стабільність громадянського суспільства в Україні на початку ХХІ ст., як і протягом всього часу набуття нею статусу незалежної держави, був і залишається досить значним. Сучасні міграційні тенденції в контексті участі України в європейському та світовому міграційному просторі розглядаються як один із важливих чинників формування національної політики[2].

Внаслідок політичних трансформацій і територіальних змін 2014-2016 років в Україні з'явилася нова група людей, які потребують допомоги - це внутрішньо переміщені особи. У «Керівних принципах з питань про переміщених осіб всередині країни» ООН, де «внутрішньо переміщені особи – це окремі особи, чи групи осіб, які були змушені залишити свої помешкання, або місця постійного проживання в результаті, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, проявів насильства, порушень прав людини, стихійних або спричинених діяльністю людини лих, чи техногенних катастроф, і які не

перетнули міжнародно-визнаних державних кордонів».

Проведення антитерористичної операції (АТО) на сході української держави призвело до надзвичайно складної політичної та соціально-економічної ситуації не лише на тимчасово окупованій території, не контролюваній українською владою в зоні АТО, а й країні в цілому [1].

Проблема вимушених переселенців є одним з серйозних викликів, що нині постали перед Україною. Системне руйнування інфраструктури, потужна економічна дестабілізація Донбасу призводить до розгортання регіональної, гуманітарної катастрофи, коли тисячі сімей зі зруйнованих міст шукають тимчасове місце проживання або готові повністю змінити його. Відповіді на ці виклики повинні мати комплексний характер, передбачати вирішення соціальних проблем вимушених переселенців та населення, яке залишається на тимчасово неконтрольованих Україною територіях, в рамках створення механізму дій влади щодо соціальної адаптації, економічної реабілітації та пост конфліктного врегулювання у цих регіонах.

Вирішення цих актуальних проблем залежить від того, наскільки злагоджено і ефективно взаємодіятимуть державні інститути та неприбуткові громадські організації, а також міжнародні організації, що працюють в Україні [3].

Корисним для формування національних інструментів надання допомоги ВПО є також досвід країн, які стикалися з цією проблемою. Досвід, напрацьований Азербайджаном, Грузією, Молдовою, показує, що єдиним незаперечним шляхом вирішення проблем ВПО є припинення конфлікту і повернення людей до своїх домівок. Разом з тим центральною у вирішенні проблеми має бути гуманітарна складова, яка не повинна залежати від політичних рішень. Зокрема, очевидної шкоди завдають політизація питання, вибіркове ставлення до ВПО залежно від їхньої етнічної належності чи політичних орієнтацій.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, для розв'язання проблем ВПО необхідними є спеціальна законодавча база, адміністративні органи з її виконання, координація зусиль різних відомств, а також належне фінансування

з державного бюджету. Враховуючи обмеженість ресурсів в умовах конфлікту, значну допомогу можуть надати міжнародні організації, співпраця з якими повинна займати належне місце в рамках політики захисту ВПО.

За роки своєї незалежності Україна вперше зіткнулася з проблемою внутрішньо переміщених осіб. Більше того, такої кількості переселенців не знала і Європа. Однак ті країни, які мали подібний гіркий досвід, сьогодні зголосилися допомогти нашій державі[4].

Список використаних джерел:

1. Офіційна сторінка Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/>- Назва з екрану.

2. Ніколайчук І. Вимушене переселення з Донбасу: виклики, яких Україна не знала [Електронний ресурс] / І. Ніколайчук // Світ. – 2014. – № 41–42. – Режим доступу : http://www1.nas.gov.ua/svit/Article/Pages/14_4142_2.aspx.

3. Либанова Э. М. По материалам научного доклада на заседании Президиума НАН Украины 8 октября 2014 года [Електронний ресурс] // Вісник НАН України. - 2014. - № 12. Режим доступу : ftp://ftp.nas.gov.ua/akademperiodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2014_12/5.pdf.

4. Україна та світове українство: розбудова ефективного партнерства заради розвитку : звіт конференції Міжнародної організації міграції / Міжнародна організація міграції. – 2013. - 56 с.

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Торгівля є галуззю народного господарства, яка найбільш динамічно розвивається, та оперативно адаптується до ринкових особливостей ведення господарської діяльності. Протягом минулих років галузь зазнала кардинальних змін.

Основним завдання торговельного підприємства є прибуткове функціонування, максимально ефективне опрацювання ресурсів із найменшими витратами. Досліджуючи особливості ринкового середовища, науковці з точки зору теоретичного розуміння та прикладного використання напрацювань підкреслюють необхідність впровадження запланованих чи постійних змін на підприємстві як рушійного механізму його діяльності та розвитку. Слід зазначити, що єдності відносно ідентифікації поняття «управління змінами» відсутня. Це зумовлює аналіз діючого процесу управління змінами, вивчення та вдосконалення елементів цього процесу, їх деталізацію, визначення основних складових, що дозволяють застосувати на підприємстві зміни.

Впровадити сучасні методики управління організаційними змінами в загальному менеджменті, спрямованих на комплексний розвиток підприємства, постає одним із дієвих чинників його планового позиціонування.

Інтеграція управління змінами в існуючу модель управління суб'єктів господарювання дає можливість провести аналіз реального стану підприємства, визначивши ключові чинники неефективності торговельного процесу. Впровадження управління організаційними змінами вимагає від керівника вирішення проблем його адаптування до змін та впровадження у процес господарювання, що вирішується шляхом використання існуючих методик управління змінами на підприємстві.

На думку Х. Рамперсада, поняття «управління змінами» є процесом, який включає в себе відповідні етапи: планування, реалізацію, контроль, регулювання та координацію. В даному контексті планування передбачає

визначення об'єкта змін; формулювання необхідних змін; забезпечення підтримки змін; реалізація змін полягає в експериментальному впровадженні; контроль – перевірка результатів реалізації змін; координування – впровадження перевірених змін [1]. Г.Тарасюк описує процес управління змінами, що включає в себе підготовку змін, розробку системи мотивації змін і формування необхідного мотиваційного середовища, планування та реалізацію змін, підтримку змін [2].

Досягнення стратегічного домінування вимагає чотирьох типів змін у внутрішньому середовищі суб'єкта господарювання: товари та послуги; стратегія та структура; культура; технологія. У різних підприємств є власний автентичний набір товарної групи, послуг, стратегії, структури, культури і технологій, які можливо поєднати для отримання переваг на певному ринку.

Можна зазначити, що зміни – є процесом переміщення системи в якісно новий стан відповідно до передбачень чи уявлень керівництва підприємства про бажане майбутнє, що (досить часто) пов'язано з переосмисленням стратегічних планів, пов'язаних з виходом на нові ринки збуту, фокусування на певних товарних сегментах та ін. Зміни спрямовуються на зростання ефективності управлінської діяльності. Але, стабільне впровадження змін в трудовому колективі скоріше виняток, ніж звичайний стан справ, адже більшість змін передбачають опір.

Опір змінам створюється вчинками персоналу, які спрямовуються на протидію впровадженню змін на підприємстві, їх дискредитування. Персонал не хоче бути зміненим, а, отже, значну дію на те, якою мірою керівник намагається подолати опір змінам, створюють методи подолання опору. Ці методи різняться за ступенем своєї дії – від м'яких (непрямий вплив на персонал) до жорстких (примус). Використання методів подолання опору змінам можливе за результатом вивчення виниклої на підприємстві ситуації, враховуючи цілі, завдання, терміни, характер змін, сформований баланс сил.

В методологічному арсеналі існує достатній набір способів управління змінами. До основних методів можна віднести: модель управління організаційними змінами Л. Грейнера, проектне управління, організаційний

розвиток, директивна політика, реінжиніринг бізнесу та ін. Сучасні методи управління змінами поповнили: аутсорсинг, бенчмаркінг, даунсайзинг, концепція 6-Сигм.

Таким чином, підприємство, що впроваджує зміни, повинно дотримуватися виважених підходів, які розумно долають опір змінам. Крім того, практичні дії повинні базуватися на сучасних напрацюваннях наукової думки у сфері управління змінами.

Список використаних джерел:

1. Рамперсад К. Хьюберт. Универсальная система показателей деятельности: Как достигать результатов, сохраняя целостность / Хьюберт К. Р. : [пер. с англ.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. – 352 с.
2. Тарасюк Г. М. Управління змінами в системі управління підприємством /Г. М. Тарасюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – № 2(52). – С. 287–291.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ СТРАТЕГІЯМИ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасні умови господарювання створюють нові виклики, де головними категоріями та основним сенсом існування суб'єктів господарювання є конкуренція в ринковій економіці та боротьба між конкурентами у відповідних товарних сегментах. Враховуючи гостроту конкурентного змагання, проблематика розробки конкурентної стратегії займає значне місце в економічній політиці держави, але особливої актуальності набуває пошук підходів до стратегії конкурентних переваг підприємства. Зазначені питання посилюються сферою діяльності суб'єкта господарювання – оптова та роздрібна торгівля. Звідси зрозуміло – лише обґрунтоване та дієве управління процесом підвищення конкурентних переваг залежить прибуток, а в перспективі й існування суб'єкта торгівлі.

Конкуренцію розглядають як суперництво між окремими виробниками, постачальниками, реалізаторами товару за найбільш вигідні умови виробництва та збуту. На думку Азоева Г. Л., [1, с. 92] з економічного погляду, конкуренція – це економічний процес взаємодії, взаємозв'язку боротьби продуцентів і постачальників в процесі реалізації продукції, суперництво між окремими виробниками чи постачальниками товару або послуги за найбільш вигідні умови виробництва.

Отже, конкуренцію в загальному розумінні можна визначити як змагання між фізичними особами та господарюючими суб'єктами, що зацікавлені досягти одну й ту ж саму мету.

Сучасне розуміння конкурентних переваг як складного економічного механізму виявлення конкурентних відносин, що включає в себе багатофакторність, вимагає важливу умову його реалізації – розроблення та управління стратегією конкурентних переваг суб'єкта торговельної діяльності.

Фатхутдінов Р. А. [2, с. 34] зазначає, що «складовими слова «управління»

у понятті «конкуренція» є: перебування, розробка, підтримка, використання, розвиток, відмирання конкурентної переваги». Слід відмітити, що зазначене розуміння не в повній мірі містить в собі наукове трактування. Теорія управління визначає, що управління виявляє себе цілеспрямованим процесом дії на об'єкт керування, забезпечуючи таким чином максимальну ефективність вирішення завдань.

Управління конкурентними перевагами суб'єкта торговельної діяльності є організаційно-економічною категорією, а значить такою, що задіяна в управлінні економічними процесами, виникаючи при їх здійсненні ринковими конкурентними економічними відносинами. Об'єктами управління конкурентними перевагами виступають конкурентні відносини, а суб'єктами – органи управління суб'єктом торговельної діяльності та його менеджмент (менеджери, керівники відділів, керівник підприємства).

Таким чином, можливо відзначити, що конкурентна стратегія повинна формувати необхідні підходи до управління конкурентними перевагами – це дія на товар, послуги чи безпосередньо на підприємство, при якому об'єкт починає виявляти по відповідних позиціях більшу необхідність та інтерес для споживачів на ринку аналогічних товарів чи послуг.

Стратегія у сфері конкурентних переваг є частиною загальної стратегії підприємства. В роботі підприємства слід акцентувати увагу до основних факторів, які найбільш впливово формують стратегію у сфері конкурентних переваг підприємства:

- конкурентоспроможність товару;
- конкурентна боротьба;
- впровадження сучасних технологій;
- ситуація на збутовому ринку;
- стан справ підприємства.

Спираючись на результати аналізу господарської діяльності й конкурентоспроможності, керівник підприємства повинен розробляти стратегію щодо втримання й підвищення конкурентних переваг суб'єкта торговельної діяльності. При виробленні стратегії необхідно визначати ті

результати діяльності, які підприємство планує отримати в перспективі. Рішення щодо вибору конкурентної стратегії повинно спиратися на аналіз всіх чинників, які мають вплив на її формування.

На початковому етапі розробки стратегії визначається місія та встановлюються глобальні якісні цілі та параметри господарювання, які суб'єкту господарювання слід досягти в майбутніх періодах.

Управління стратегією конкурентних переваг вимагає значного комплексу заходів, створення системи, яка матиме можливість ефективно впливати на підвищення показників продажу, мінімізації операційних витрат, покращання процесу якості обслуговування, що врешті-решт збільшить прибутки підприємства.

Таким чином, заходи щодо розробки та впровадження стратегії конкурентних переваг нададуть можливість удосконалити систему управління конкурентними стратегіями, що в подальшому створить позитивний економічний ефект на торговельному підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. – М. : ОАО «Типография «НОВОСТИ», 2000. – 256 с.
2. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации: уч. пособ. / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Из-во Эксмо, 2004. – 544 с.

ТИТУЛ БУДОВИ ОБ'ЄКТІВ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА: ОСНОВНІ НОВОВВЕДЕННЯ

З метою ефективного використання бюджетних коштів у капітальному будівництві урядом прийнято постанову у 1997 році № 995 «Про порядок затвердження титулів об'єктів, будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів, коштів державних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії» [1].

З цього приводу зазначимо модифікацію, що відбулася після прийняття Кабінетом Міністрів України змін, внесених постановою у листопаді 2015 року [2]:

по-перше, титула складаються на об'єкти капітального будівництва, фінансування яких здійснюється не тільки за рахунок бюджетних коштів та коштів державних підприємств, установ та організацій, а також й за рахунок кредитів, наданих під державні гарантії [1]. Такий підхід збільшує можливість фінансування об'єктів капітального будівництва, призначених для функціонування соціальної та культурної сфери за рахунок запозичених інвестицій;

по-друге, змінився характер будівництва: якщо до змін титули не складалися тільки на капітальний ремонт, то після змін – титул не складається і на об'єкти капітального будівництва, в проектно-кошторисній документації яких зазначено категорію «розширення». Такий підхід також об'єднує завдання для замовників на капітальне будівництво, що потребує саме розширення та капітального ремонту;

по-третє, здійснено поправку щодо порядку затвердження та погодження титулів об'єктів в залежності від загальної кошторисної вартості об'єкту капітального будівництва. Більш наглядно зміни з цього приводу проілюстровано у таблиці 1;

Таблиця 1

Зміни щодо порядку затвердження та погодження титулів об'єктів
в залежності від загальної кошторисної вартості об'єкту капітального
будівництва [згруповано автором]

ДО ЗМІН					
(Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.1997 № 995 «Про порядок затвердження титулів будов (об'єктів), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств державної власності» зі змінами внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 448[3])					
до 30 млн. грн.		від 30 млн. грн. до 100 млн. грн.		100 млн. грн. і більше	
Погоджено	Затверджено	Погоджено	Затверджено	Погоджено	Затверджено
з органами вищого рівня, до сфери управління яких вони належать	керівниками підприємств державної власності	за погодженням з Мінеконом- розвитку	міністерствами, іншими центральною органами виконавчої влади, Радою міністрів АРК, обласними, Київською та Севастопольсько ю міськими державними адміністраціями – замовниками	з Мінеконом- розвитку та Мінрегіоном	Кабінетом Міністрів України за поданням міністерств, інших центральною органів виконавчої влади, Ради міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольс ької міських державних адміністрацій- замовників
ПІСЛЯ ЗМІН					
(Постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 № 990 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 08.09.1997 № 995 і від 27.12.2001 № 1764» [2])					
до 120 млн. грн.			120 млн. грн. і більше		
Погоджено	Затверджено		Погоджено	Затверджено	
з головним розпорядником бюджетних коштів	центральною органами виконавчої влади, Радою міністрів АРК, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, іншими органами державної влади та державними установами, державними науковими організаціями		органами, до сфери управління яких вони належать, та з головним розпорядником бюджетних коштів	керівниками державних підприємств, установ, організацій	

по-четверте, до змін існувало п'ять різновидів титулів в залежності від
стану об'єкту капітального будівництва: титул будови (об'єкта), титул

перехідної будови (об'єкта), внутрішньобудівельний титул будови (об'єкта), титул будови (об'єкта), будівництво якої розпочинається та титул на виготовлення проектно-кошторисної документації [3]. На теперішній час перші чотири з цих титулів заміщує один – титул об'єкта будівництва. Отже, на для здійснення фінансування за рахунок бюджетних коштів замовники на капітальне будівництво складають два титули: титул на виконання проектно-вишукувальних робіт та титул об'єкта будівництва. З одного боку, це облегшує задачу у складанні самих титулів, з іншого боку – не має чіткої картини про об'єкт капітального будівництва, який ми бачили до вищезазначених змін. В свою чергу, у титулі об'єкта будівництва залишились завдання за роками у плані фінансування об'єкта капітального будівництва, що дає можливість у середньостроковій перспективі планувати використання коштів на добудову об'єктів капітального будівництва.

Отже, приймаючи до уваги зміни, що відбувалися після прийняття постанови, що досліджувалася, можна констатувати той факт, що форми, характер будівництва, умови затвердження та погодження титулів на об'єкти капітального будівництва значно змінилися саме у кінці 2015 року порівняно з 1997 роком. Такі зміни, з одного боку, носять спрощений характер, що дозволяє замовникам на капітальне будівництво своєчасно складати форми титулів та здійснювати фінансування на об'єкти капітального будівництва. З іншого боку, – такі зміни лишають можливості побачити всі необхідні дані, що відображалися в титулах по видам витрат на капітальне будівництво за планованими показниками фінансування з різних джерел.

Список використаних джерел:

1. Про порядок затвердження титулів об'єктів, будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів, коштів державних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії [Електронний ресурс] / постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.1997 № 995 (поточна редакція). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995-97-п>.

2. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 08.09.1997 № 995 і від 27.12.2001 № 1764 [Електронний ресурс] / постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 № 990. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/990-2015-п/para2#n2>

3. Про порядок затвердження титулів будов (об'єктів), будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств державної власності [Електронний ресурс] / постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.1997 № 995 (не поточна редакція документу). – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995-97-п/ed20140920>.

САМООРГАНІЗАЦІЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ВИД ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

У багатьох розвинутих країнах за основу соціально-економічних та політичних перетворень було взято напрям на формування малих підприємств. На жаль, в Україні питанню створення та розвитку малого підприємництва приділялося недостатньо державної уваги. Справа обмежувалася в основному політичними заявами та малоефективними законодавчими актами. Бажання всіх учасників економічної діяльності в країні мати додаткову стійкість і захистити свої соціальні, політичні й корпоративні інтереси виявилось у створенні багатьох асоціацій, спілок та інших громадських об'єднань підприємців.

Разом з тим, варто зазначити, що самоорганізація малого підприємництва може значно покращити підприємницький клімат в Україні. У такому разі немає потреби витрачати державні кошти і збільшувати штат державних службовців. Достатньо зосередити зусилля на створенні оптимальної законодавчої бази та розвинутої інфраструктури малих підприємств. Особливу увагу слід приділяти проблемам формування ефективних механізмів взаємодії держави з громадськими об'єднаннями підприємців і виникненню відносин соціального партнерства між владою та підприємцями[1].

Самоорганізація малих підприємств реалізується через їхню участь в асоціативних та громадських підприємницьких організаціях (бізнес-асоціаціях). *Бізнес-асоціація* - це специфічна інтегруюча, структурно і функціонально-організована система, що є незалежною від державних, владних або будь-яких інших структур, діє в правовому полі, захищає інтереси і задовольняє потреби своїх членів, що належать до асоціації на засадах добровільності й рівноправності, її діяльність підпорядковується декларованій місії, відповідає єдиній меті та фінансується за рахунок членських внесків і засобів, отриманих від комерційної діяльності, що не суперечить її місії.

Для малого підприємства, яке прагне увійти до бізнес-асоціації, важливо усвідомити як позитивні, так і негативні аспекти кожної організаційно-правової форми бізнес-асоціацій, тому що саме організаційно-правова форма визначає, які види діяльності буде здійснювати бізнес-асоціація і які вигоди матимуть її члени[2].

Так згідно Господарського Кодексу України залежно від порядку заснування об'єднання підприємств можуть утворюватися як господарські об'єднання або як державні чи комунальні господарські об'єднання.

Залежно від організаційно-правової форми об'єднань підприємств господарські об'єднання утворюються як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни та інші об'єднання підприємств, передбачені законом.

Асоціація - договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. У статуті асоціації повинно бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств - учасників асоціації. За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями.

Корпорацією визнається договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

Консорціум - тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо). Консорціум використовує кошти, якими його наділяють учасники, централізовані ресурси, виділені на фінансування відповідної програми, а також кошти, що надходять з

інших джерел, в порядку, визначеному його статутом. У разі досягнення мети його створення консорціум припиняє свою діяльність.

Концерном визнається статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну наділяють його частиною своїх повноважень, у тому числі правом представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями. Учасники концерну не можуть бути одночасно учасниками іншого концерну.

Державні і комунальні господарські об'єднання утворюються переважно у формі корпорації або концерну, незалежно від найменування об'єднання (комбінат, трест тощо) [3].

Зростання ролі та значення малого підприємництва в Україні пов'язано з появою відповідних інституціональних утворень. Бажання учасників економічної діяльності знайти додаткову стійкість і захистити соціальні, політичні інтереси виявилось у створенні асоціацій, спілок та громадських об'єднань [1].

Так у січні 1990 року було створено Федерацію професійних спілок малого та середнього підприємництва України, а у травні 2010 року змінено назву об'єднання на Федерація професійних спілок працівників малого та середнього підприємництва України. Метою створення та діяльності Федерації є вираження, представництво інтересів і захист прав членських організацій Федерації, координація їхніх колективних дій, сприяння в забезпеченні правових гарантій їх діяльності та єдності профспілкового руху, представництво і захист трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілок, яких вони об'єднують [7].

У лютому 1990 року з метою захисту економічних та соціальних прав промисловців та підприємців України було створено Український союз промисловців і підприємців – найбільше в країні об'єднання організацій ділових кіл та суб'єктів економічної діяльності усіх форм і видів (від великих

вертикально інтегрованих корпорацій до малого й середнього бізнесу) [5].

В червні 1990 року було створено Спілку малих підприємств України, яку у травні 1996 року перейменовано на Спілку підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України. Спілка співпрацює з власниками малого і середнього бізнесу, керівниками приватизованих підприємств, забезпечує підтримку у вирішенні їх проблем та реалізації ділових ідей. Її головною метою було визначено захист законних соціальних, економічних та інших спільних інтересів своїх членів та сприяння послідовному становленню, розвитку і співробітництву малих, середніх і приватизованих підприємств, розширенню сфери їх діяльності з поступовим перетворенням в розгалужену систему, органічно пов'язану з великими підприємствами для більш повного забезпечення суспільних потреб у послугах, товарах народного споживання та іншій продукції, усуненню монополізму в їх виробництві [4].

У липні 1990 року було створено Спілку орендаторів і підприємців України, яка є всеукраїнською громадською організацією, об'єднує роботодавців, власників та підприємців, які функціонують у сфері ринкової економіки та підприємництва (у тому числі – орендних відносин). Головна мета – лобіювання та захист економічних, правових, соціальних та інших інтересів своїх членів, сприяння їх підприємницькій діяльності, посиленню їх впливу в стосунках з соціальними партнерами, як сторони роботодавців [6].

Зараз в Україні створено чимало корпоративних організацій, які об'єднують різні групи підприємців за різноманітними ознаками. Однак з часом багато цих організацій виявилися нежиттєздатними, перетворилися на чисто формальні структури або зовсім припинили існування, інші, навпаки, активізують свою діяльність щодо захисту інтересів підприємців. Проходить постійне оновлення та створення нових організацій. Самоорганізація малого підприємництва — це самоорганізація "середнього класу", який є опорою державності у будь-якому демократичному суспільстві [1].

Зважаючи на все вищенаведене ми дійшли висновку, що саме підтримка та стимулювання самоорганізації малого підприємництва з боку держави сприятиме створенню нових та розвитку існуючих підприємницьких структур,

а також покращенню бізнес-клімату в країні в цілому. Саме тому підтримка процесів самоорганізації малого підприємництва, стимулювання створення сприятливого становлення й розвитку різноманітних громадських об'єднань підприємців, має стати одним з головних завдань органів публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – 4-те вид., стер. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2008. – 302 с.
2. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. - К.: Знання, 2013. - 446 с.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 / Редакція від 01.05.2016, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Офіційний сайт Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spmsppu.kiev.ua/index.php?page=about>
5. Офіційний сайт Українського союзу промисловців і підприємців України, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspp.ua/pro-uspp/>
6. Статут Спілки орендаторів і підприємців України зареєстрований Постановою Ради Міністрів УРСР №195 від 16.08.1990, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sopu.org/abou_page/статут/
7. Статут Федерації професійних спілок працівників малого та середнього підприємництва України затверджений Установчим З'їздом профспілки працівників кооперації України від 22.01.1990. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.federation.org.ua/sites/default/files/%20редакція%20статуту%20Федерация.docx>

РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Для України необхідність формування ефективної моделі соціального партнерства виникла після переходу економіки на ринкові основи у зв'язку з відокремленням бізнесу від держави. Реформи, проведені в країні, насамперед позначилися на найбільш уразливих верствах населення: пенсіонерах, інвалідах, багатодітних родинах. Прийняття цілої низки законів, розробка соціальних програм не пом'якшило життєво важливі проблеми багатьох груп населення.

Україна є соціальною державою, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя й вільний розвиток людини. Це дає підстави визнати необхідність гарантування з боку держави прав людини, що приводить до визнання необхідності соціального співробітництва.

Аналіз стану й динаміки розвитку відносин соціального партнерства дає підстави стверджувати, що на сьогодні загалом сформувалася українська модель соціального партнерства. Зокрема, сформовані основні механізми ведення колективних переговорів на різних рівнях і створена законодавча база для колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин. Багато авторів відзначає особливості становлення соціального партнерства в Україні.

Специфікою становлення відносин соціального партнерства в Україні на сучасному етапі є їх формування в умовах відмови від централізованого (державного) регулювання трудових відносин, а також зміна форм власності, пов'язана з процесом приватизації в різних сферах. Послаблення втручання держави в соціальні відносини, формування нового сектору економіки, незалежного від держави, істотно підвищують роль локального (договірного) регулювання, у рамках якого договірні форми встановлення прав і обов'язків учасників суспільного процесу мають вирішальне значення.

Зазначена модель складається на основі, з одного боку, соціально-

культурної спадщини, з другого – реалій ринкової економіки.

Умови формування й розвитку системи соціального партнерства в Україні суттєво відрізняються від інших країн такими особливостями:

1. Україна тривалий час була охоплена глибокою і гострою соціально-економічною кризою, яка вразила не лише економіку, а й усі соціальні та політичні інститути одночасно, і нині ледь проглядаються початок стабілізації і покращання становища.

2. Ринкові відносини й інститути як необхідна умова широкого розвитку соціального партнерства ще лише формуються в нашій країні. Соціальна орієнтація ринкової економіки є скоріше декларацією, ніж фактом.

3. Суттєвою перешкодою на шляху цивілізованого соціального партнерства є поширена в Україні корупція, переважання корпоративних інтересів і настроїв, зрощення підприємництва з апаратними структурами. Підприємці потрапляють в умови, далекі від нормальних, законних відносин капіталу і влади. Створюється замкнене коло: держава не захищає інтереси підприємців, підприємці не дотримуються законів. Меншою мірою, але це стосується й інших громадян.

4. Здебільшого втратили довіру у громадян профспілки і їхні лідери, які вже мало ким сприймаються як виразники інтересів трудящих. Федерація профспілок України не має реальної соціальної підтримки, існує переважно за рахунок комерційного використання успадкованої власності, а не за рахунок членських внесків. Нові організації профспілок слабкі й роз'єднані. У сфері малого бізнесу, в тішовій економіці організацій найманих працівників немає як таких.

5. Значна частка "тішової" економіки в Україні також не сприяє розвитку соціального партнерства. На "тішових" підприємствах, як правило, недотримуються норми трудового законодавства, зокрема про охорону праці та соціальні гарантії, не сплачуються податки, не реєструються трудові угоди і т. ін. Працівники тут розглядаються виключно як трудові ресурси виробництва, єдиною метою якого є отримання прибутку.

6. Суттєвою перешкодою для становлення соціального партнерства стає

розмивання ціннісно-нормативної системи суспільства, обумовлене масовим порушенням законів і соціальних норм. Це не сприяє поширенню практики соціального партнерства [1, с. 260].

Для виконання суспільних функцій щодо реалізації соціального партнерства існують тимчасові та постійні органи, серед яких Український координаційний комітет сприяння зайнятості населення; Національна рада соціального партнерства; Регіональні ради соціального партнерства. Загалом, соціальне партнерство в Україні має спрямованість на: залучення працівників до участі в управлінні підприємством; участь у дольовій власності і доходах підприємства; укладання угод і колективних договорів; регулювання соціально-трудових відносин; проведення переговорів на національному, регіональному та місцевому рівнях.

У соціально-трудових відносинах і практиці українського соціального партнерства найбільш сильною та впливовою стороною є роботодавці. Наявні матеріальні та кадрові ресурси дозволяють стороні роботодавців всупереч задекларованій у ст. 3 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» [2] рівноправності суб'єктів соціального діалогу використовувати передбачені українським законодавством механізми та інститути соціального партнерства на свою користь. У процесі соціального діалогу організації роботодавців зосереджені насамперед на відстоюванні власних корпоративних економічних інтересів.

Така позиція сторони роботодавців є можливою, зокрема, унаслідок низького рівня соціальної відповідальності українського бізнесу, яка розглядається ним не як невід'ємний елемент системи соціального партнерства, обов'язок перед працівниками та суспільством, а як суто вияв власної доброї волі. Наявна ситуація ускладнюється відсутністю в Україні базового закону, який би врегулював питання соціальної відповідальності бізнесу [3, с. 225].

Нинішній стан відносин соціальних партнерів у сфері праці в Україні слід охарактеризувати як переважання формальних процедур соціального партнерства, які не мають вагомих реальних економічних наслідків. У найближчій перспективі всім сторонам соціально-трудових відносин в Україні

належить зайняти свою нішу в справі регулювання національного ринку праці з метою його соціалізації: основним завданням профспілок має стати реальне покращання умов продажу трудових послуг найманими працівниками; підприємці повинні усвідомити як реальний факт залежність успішності свого бізнесу від соціального становища в країні і на підприємстві, отже враховувати й інші, крім збагачення, цілі підприємницької діяльності й людського життя загалом; держава повинна створити механізм заохочення сторін до вирішення соціально-трудова проблем методами соціального партнерства.

Список використаних джерел:

1. Пащенко І. Н. Економіка праці та соціально-трудова відносини. – Львів. – 2007. – С. 260.
2. Про соціальний діалог в Україні: Закон України від 23.12.2010 р: № 2862-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2862-17> - Назва з екрану.
3. Ястремська О.М. Здійснення соціально-трудова відносин на засадах соціального партнерства / О.М. Ястремська, / Бізнес інформ. — 2013. — № 6. — С. 225–229 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_6_39.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗЕМЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Президентом України наголошено на відсутності чи слабкості інституційних механізмів ефективної ринкової економіки. Не забезпеченні непорушності та захисті права власності від свавілля, здійсненні функції державного регулювання й нормативного контролю в інтересах олігархії, що не відповідає державним інтересам та цілям Європейської інтеграції [1]. Тому економічна та політична криза зумовлює необхідність усунення наявних проблем та ефективних шляхів розвитку економіки.

Аналізу сучасного стану державного регулювання обігу земель в Україні присвятили свої публікації такі вчені, як: О. Глотова, П. Кулинич, А. Мірошниченко, В. Носик, В. Семчик, М. Шульга та інші. Державному регулюванню інших сфер економіки приділяли увагу О. Амосов, А. Дегтяр, Д. Карамішев, М. Латинін, С. Майстрота інші. Однак чимало питань стосовно державного регулювання обігу земель у сучасних умовах залишаються недостатньо дослідженими, зокрема щодо стратегії розвитку державного регулювання обігу земель державної та комунальної власності в Україні.

Формування державної політики практично неможливе без застосування стратегічного планування. Цей ключовий елемент стратегічного управління допомагає органам влади приймати рішення, узгоджені з підходами щодо виконання своєї місії, реалізації функцій і завдань та досягнення накресленої мети. Особливого значення стратегічне планування набуває в контексті підвищення ефективності державного управління [2]. Наукова цінність стратегічного планування полягає в тому, що воно дозволяє заздалегідь збалансувати вплив суспільства на соціально-економічну систему, що знаходить своє відображення в державному управлінні і залежить від ефективного аналізу зовнішнього середовища, об'єктивної оцінки власних

ресурсів, тощо. Стратегічне планування дозволяє науково обґрунтувати траєкторію найкращого використання національних ресурсів для максимального прискорення руху в бажаному напрямку [3].

Перелічені чинники обумовлюють необхідність розробки Стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності України. Оскільки на сьогодні не існує середньо - і довгострокового прогнозів розвитку земельних відносин, мають місце проблеми організаційно-правового характеру в частині обігу земель, існує потреба визначитись стосовно підґрунтя та ключових засад, на яких розроблятиметься оновлена Стратегія регулювання обігу земель державної та комунальної власності України, а також предметної сфери, яка має нею охоплюватися.

У зв'язку з цим, вбачається за доцільне розробити Концепцію стратегії регулювання обігу земель державної та комунальної власності України. Концепція розкриває задум, окреслює мету і кінцеві цілі, що мають бути визначені в Стратегії, а також встановлює керівні принципи та загальний підхід до її написання.

Стратегія регулювання обігу земель державної та комунальної власності України (далі – Державна стратегія) має стати документом який відображає державну політику щодо розвитку процесів вільного та прозорого обігу земель публічної власності, побудови системи ефективного та раціонального використання земельних ресурсів, протидії негативним чинникам впливу на земельні відносини в державі.

Мета Державної стратегії полягає у вдосконаленні процесу обігу земель спрямованого на забезпечення ефективного, прозорого та максимально спрощеного обігу земель за своєю організаційною та правовою формою наближеною до Європейського порядку, здатною забезпечити правове та організаційне підґрунтя для інвестиційної привабливості земельної галузі національної економіки України, інтеграцію в світовий сільськогосподарський та ринковий простір.

Місія Державної стратегії полягає в забезпеченні на практиці дієвого, прозорого та спрощеного порядку обігу земель, задовольняючого потреби

учасників земельних відносин та іноземних інвесторів.

Державна стратегія має формувати цільову траєкторію розвитку обігу земель публічної власності, яка розподіляється на два етапи. На кінець кожного з цих етапів має бути забезпечено досягнення певних цільових показників.

Зокрема, передбачається забезпечити до 2020 року:

- *адаптацію земельного законодавства України до нормативно-правових актів країн Європейського Союзу;*
- *впровадження правових новел спрямованих на урегулювання проблемних питань у сфері обігу земель;*
- *створення організаційних та правових умов повернення до державної та комунальної власності, земель, що використовуються з грубим порушенням законодавства, в тому числі не за цільовим призначенням;*
- *створення умов для кінцевих споживачів щодо отримання якісних та прозорих послуг обігу земель публічної власності;*
- *зниження корупційних ризиків у сфері обігу земель державної та комунальної власності;*

до 2025 року:

- *впровадження та ефективне функціонування ринку земель в Україні;*
- *інтеграцію ринку земель України до земельних ринків та інвестиційних процесів країн Європейського Союзу та системи європейського права;*
- *ефективність, раціональність та охорону земель публічної власності;*
- *повне оформлення право установчих документів та розподілу земель державної та комунальної власності;*
- *завершення процесу оформлення майнових прав на землю.*

У Державній стратегії мають бути закладені також принципи прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення визначених нею цілей.

Зокрема, ці рішення мають забезпечити:

- *дотримання стратегічних пріоритетів визначених Державною стратегією;*

- *планування заходів практичної реалізації стратегії, відповідальних за виконання та контроль запланованих заходів;*
- *дотримання часових рамок реалізації Державної стратегії;*
- *максимальне залучення громадянського суспільства та закордонних консультантів країн членів ЄС для розробки та впровадження Державної стратегії.*

Державною стратегією також має бути передбачено розробку програмних документів, спрямованих на підвищення ефективності та потенціалу використання земель України учасниками земельних ресурсів.

Загальним результатом реалізації Державної стратегії має стати якісне перетворення системи обігу земель, спрямованої на оновлення організаційно-правового механізму регулювання земельного сектору економіки, забезпечення ефективного, прозорого та максимально спрощеного процесу обігу земель державної та комунальної власності, інтеграцію до європейського правового простору.

Список використаних джерел:

1. Про стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січня 2015р. №5/2015. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
2. Латинін М. А. Стратегічне планування : навч. посіб. / М. А. Латинін, Т. М. Лозинська, І. В. Дунаєв ; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Ю. Амосова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2013. – 248 с.
3. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти / Ю. П. Шаров; Укр. акад. держ. упр. При Президентові України. Дніпропетр. філ. - Д., 2001. - 300 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Правове регулювання підприємництва актуальним питанням сучасного і майбутнього соціально-економічного життя країни. Аналіз практики підприємницької діяльності в Україні свідчить про необхідність удосконалення правового забезпечення інституту підприємництва.

Діяльність підприємств в Україні регулюється за допомогою господарського законодавства. Воно охоплює як господарські закони у власному значенні, так і інші нормативні акти з питань господарської життєдіяльності.

Нормативними актами, що регулюють господарську діяльність в Україні є:

1. Конституція України. Конституцією регулюються питання господарської діяльності у статтях про власність, підприємництво, визначається компетенція органів державної влади, Президента, Верховної Ради та Кабінету Міністрів України.

2. Закони, що регулюють господарські відносини, поділяються на:

- закони, що регулюють загальні питання господарської діяльності;
- закони про окремі види господарської діяльності;
- закони про окремі види і відносини в господарській діяльності. До них належать нормативні акти господарського законодавства, втіленні в господарському, бюджетному, повітряному, водному, земельному, лісовому та інших кодексах України [1, с. 21].

Встановлення та скасування пільг і переваг у господарській діяльності окремих категорій суб'єктів господарювання здійснюється відповідно до ГКУ та інших законів, зокрема Закону України «Про інноваційну діяльність» [3]. Цей закон визначає правові, економічні та організаційні засади державної регламентації інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми

стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки інноваційним шляхом. Згідно з ним державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти.

Відповідно до ГКУ (ст. 13), а також до Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» [4], такі поставки забезпечуються шляхом формування на договірній (контрактній) основі складу та обсягів продукції (робіт, послуг), необхідної для державних потреб, розміщення державних замовлень на поставку (закупівлю) цієї продукції, робіт чи послуг серед суб'єктів господарювання, незалежно від їх форм власності [2, с. 14].

До основних засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, перелічених ГКУ (ст. 12), належать також ліцензування, патентування певних видів господарської діяльності та її квотування; сертифікація та стандартизація; застосування нормативів та лімітів, регулювання цін та тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг, надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Правові засади ліцензування, патентування певних видів господарської діяльності та квотування визначаються, виходячи з конституційного права кожного на здійснення підприємницької діяльності, не забороненої законом, і принципів господарювання, встановлених ГКУ (ст. 14). Відносини, пов'язані з ліцензуванням тих чи тих видів господарської діяльності, регулюються Законом від 16 травня 2007 року «Про внесення змін до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [2, с. 14]. Регулювання цих відносин здійснюється відповідно до основних принципів державної політики в цій сфері.

Деякі види підприємницької діяльності вимагають одержання торгового патенту. Визначення і зміст діяльності, що підлягає патентуванню, міститься в ГКУ (ст. 14) та в Законі України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» [5]. Останній визначає також порядок патентування певних видів підприємницької діяльності. Документом, який

надає право суб'єкту господарювання здійснювати діяльність, що підлягає патентуванню, є торговий патент – державне свідоцтво, яке засвідчує таке право.

ГКУ передбачає і такий засіб регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, як квотування, встановлення граничного обсягу (квоти) виробництва чи обігу (включаючи експорт та імпорт) певних товарів і послуг. Цивільний кодекс кодифікує норми про договірні господарсько-правові інститути: купівлю-продаж, поставку та інші форми обміну; загальний і будівельний підряди; перевезення вантажів.

З прийняттям 7 червня 1996 р. Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» на законодавчому рівні було запроваджено визначення поняття недобросовісної конкуренції: це будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [6].

ГКУ у статті 32 (частина 1 та 2) визначає поняття «недобросовісна конкуренція» наступним чином:

1. Недобросовісною конкуренцією визнаються будь-які дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності.

2. Недобросовісною конкуренцією є неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання, створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці, а також інші дії, що кваліфікуються відповідно до частини першої цієї статті. Недобросовісна конкуренція зумовлює юридичну відповідальність осіб, якщо їх дії негативно впливають на конкуренцію на території України незалежно від того, де вчинено такі дії.

У розділі 2 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» міститься перелік дій, що вважаються неправомірним використанням ділової репутації суб'єкта господарювання. Так, наприклад, неправомірним є використання без дозволу уповноваженої на те особи чужого імені,

комерційного найменування, торговельної марки, інших позначень, а також належних іншій особі рекламних матеріалів тощо, що може призвести до плутання з діяльністю іншого суб'єкта господарювання, який має пріоритет щодо їх використання.

Згідно зі ст. 20 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», здійснення дій, визначених як недобросовісна конкуренція, спричинює накладення Антимонопольним комітетом України штрафів, а також адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність у випадках, передбачених законодавством [6, с. 25].

Кримінальна відповідальність передбачена за злочини, що порушують вимоги законодавства про збереження комерційної таємниці. Так, згідно зі ст. 231 Кримінального кодексу України, незаконне збирання чи використання відомостей, що становлять комерційну таємницю (підприємницьке шпигунство), якщо це заподіяло великих матеріальних збитків суб'єкту підприємницької діяльності, карається позбавленням волі на термін до 3 років чи штрафом від 300 до 500 мінімальних розмірів заробітної плати.

Цивільно-правовою санкцією за недобросовісну конкуренцію є відшкодування збитку. Збиток, заподіяний внаслідок здійснення дій, визначених законом як недобросовісна конкуренція, підлягає відшкодуванню за позовами зацікавлених осіб у порядку, визначеному цивільним законодавством України (ст. 21 та 24 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції»).

Незважаючи на досить широкий перелік нормативно-правових актів, можна виокремити наступні основні недоліки правового забезпечення підприємництва в Україні:

1. Відсутність єдиної законодавчої стратегії стосовно розвитку підприємництва. Вона важлива передусім для забезпечення повноти законодавства щодо господарських відносин, послідовності проведення курсу на розвиток ринку з урахуванням перехідного характеру української економіки, обмеженості поєднання часових та стійких правових норм.

2. Неоднозначність, нестабільність і суперечливість чинної

нормативно-правової бази розвитку підприємництва. Зростаючий потік нормативних актів різного рівня, особливо відомчих актів, нерідко викривлюючи основне законодавство, породжуючи атмосферу перманентного правового хаосу, є живильним середовищем правового нігілізму, який укорінюється в свідомості більшості підприємців.

3. Практично не функціонуючий характер багатьох правових актів, дуже низька виконавча дисципліна щодо нормативно-правових документів. Багато з положень Конституції України не можуть бути реалізовані і залишаються лише декларацією доки не введені в дію закони, які визначатимуть конкретний механізм, порядок і процедури їх здійснення.

4. Наявність у законодавстві багатьох нечітких норм, які за бажанням можна піддати будь-якому трактуванню. Саме вони надали можливість формувати фінансові "піраміди", які позбавили збережень багатьох наших співвітчизників.

5. Необґрунтованість законодавчих обмежень та вимог, які містяться в окремих нормативно-правових актах. Це один із наслідків відсутності широкого обговорення проектів законів, інших нормативних актів.

6. Наявність правового нігілізму як антиподу правової культури. Сутність правового нігілізму становить ігнорування права, юридичних норм та загальноприйнятих правових цінностей, зневажливе ставлення до правових принципів і традицій. Основними причинами виникнення правового нігілізму є приниження чи перебільшення ролі права в регулюванні підприємництва; порушення прав особи; недосконалість законодавства.

Отже, основою законодавства, що регулює діяльність підприємств, є система загальних (статусних) та спеціальних законів, які визначають правове становище даних підприємств. Наприклад, до загальних кодифікованих законодавчих актів належать Господарський та Цивільний кодекс України. Дані нормативно-правові акти класифікуються залежно від кола осіб, на які вони поширюються. Крім загальних законів, до статусних належать закони, які визначають правове становище окремих видів підприємств усіх галузей економіки. До них входять закони: «Про господарські товариства», «Про

інвестиційну діяльність» та ін.

До спеціального можна віднести законодавство про захист від недобросовісної конкуренції, законодавство про інноваційну діяльність, законодавство про інвестиційну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Щербина В. С. Господарське право : [підручник] / В. С. Щербина. – К. : ЮрінкомІнтер, 2003.
2. ГКУ від 16.01.2003 № 436-IV // Голос України. – 2003.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 31 березня 2005 року № 40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 36.
4. Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» від 22 грудня 1995 року № 493/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 3.
5. Закон «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» від 23 березня 1996 року № 98/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 20.
6. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 36.

**ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН У
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО РИНКУ**

Наукову дефініцію «інститут» Д. Норт визначає як «правила гри» у суспільстві або створені людиною обмеження, які організовують взаємовідносини між людьми. Головна роль, інститутів у суспільстві полягає у зменшенні невизначеності шляхом установаження стійкої (хоча не обов'язково ефективною) структури взаємовідносин між людьми. У науковій літературі часто трапляється трактування інститутів як сукупності суб'єктів (організацій), які є в суспільстві, і нормативів взаємовідносин між ними. Відмінність між інститутами й організаціями Д. Норт вважає принциповою. Відповідно до його вчення, перші визначають «правила гри», а другі є «гравцями» [4, с. 6].

Інфраструктура ринку (англ. market infrastructure) – сукупність установ, організацій, державних і комерційних підприємств, ринку капіталів та інших ринків.

Інституціональні зміни у функціонуванні інфраструктури аграрного ринку дуже суттєво сприятимуть досягненню розвитку аграрної сфери в Україні. В інфраструктуру товарного ринку входять насамперед оптова і роздрібна торгівля, вся торговельна мережа, підприємства тощо, головне призначення яких забезпечити купівлю-продаж товарів; аукціони, ярмарки, комерційні посередницькі центри і товарні біржі, завданням яких переважно є заміна розподільчої мережі органів матеріально-технічного постачання і збуту за умов збереження і розвитку їхньої матеріальної бази [1, с. 119].

Дослідження показують, що сучасна інфраструктура аграрного ринку, пов'язана зі здійсненням логістичних операцій, ще не здатна задовольнити вимоги розвиненого ринку. Біржі, агроторгові дома і збутові кооперативи поки що не змогли зайняти більш-менш помітне місце на цьому конкурентному ринку. Їх місце переважно належить або посередникам, або регіональним

представництва експортних компаній [6, с. 148].

Відомо багато нарікань з боку виробників аграрної сфери на їх співпрацю з транспортним партнером Укрзалізницею. Укрзалізниця у розпал переробки насіння соняшнику відмовилася виділяти вагони, що призвело до зупинки роботи ряду олієжирових підприємств, зокрема, Пересечанського олійноекстракційного заводу, а також заводів в Одесі, Вінниці, Полтаві, Чернівцях [5, с. 8]. Низка компаній-членів Української зернової асоціації стверджували, що їм було надано лише 30-45 % вагонів від заявленої кількості. За даними самої «Укрзалізниці», у 2016 р. закупівля вагонів не планується [8, с. 14]. У той же час сама Державна адміністрація залізничного транспорту України (Укрзалізниця) на своєму сайті повідомляє, що залізничний транспорт України є провідною галуззю в дорожньо-транспортному комплексі країни, який забезпечує 82 % перевезень, що здійснюються всіма видами транспорту. За обсягами вантажних перевезень залізниця України займає четверте місце на Євразійському континенті, поступаючись лише залізницям Китаю, Росії та Індії. Вантажонапруженість українських залізниць (річний обсяг перевезень на 1 км) в 3 – 5 разів перевищує відповідний показник розвинених європейських країн [7]. Незважаючи на самосхвальну веб-презентацію «Укрзалізниці», вона не змогла стати надійним транспортним партнером для учасників аграрного ринку, які відкривають для себе нові шляхи вирішення проблеми. Так, з 2009 р. ТОВ СП «Нібулон» розпочало будівництво власного флоту. За його підрахунками, транспортування однієї тони зерна річковим транспортом коштує дешевше, ніж залізничним [3, с. 3].

Більш детальний аналіз функціонування інфраструктури аграрного ринку показав, що більша частина невирішених проблем припадає на економічні суб'єкти, що мають державну форму власності (Аграрна біржа, Укрзалізниця, НАК «Укراгролізинг», Аграрний фонд тощо).

Президент Київської агропромислової біржі заперечує наявність в Україні біржового ринку. Як він вважає, держава не зацікавлена у розвитку внутрішнього товарного біржового ринку. Аграрна біржа як державне підприємство за весь час свого функціонування не проявила себе в товарних

або фінансових інтервенціях, не показала, що вона слугує тим важелем, за допомогою якого держава може впливати на ціни. Два останні роки здійснювалася робота зі створення в Україні причорноморського ф'ючерсного ринку, було підписано відповідні документи, за якими Чиказька біржа та Euronext прийняли на себе певні зобов'язання. За коментарями експерта, залишилася невирішеною велика низка внутрішніх українських організаційних питань, що гальмують розвиток цього ринку. Їх детальний аналіз яких представлено в публікації. Одним з них є те, що українська держава не може гарантувати виконання контрактів, тоді як в інших країнах держава несе відповідальність за виконання своїх зобов'язань. Раптово введена заборона на експорт зерна, відсутність необхідної кількості залізничних вагонів для відправки продукції тощо можуть стати на заваді виконанню укладених угод [9, с. 12-16].

Нерозвиненість біржової торгівлі аграрною продукцією пов'язана і з внутрішніми причинами мікроекономічного характеру. В першу чергу, це небажання аграрних виробників легалізувати свої товарно-грошові потоки; по-друге, підприємницька неосвіченість (неграмотність) багатьох керівників підприємств, необізнаність із сучасними методами продажу, низький рівень підприємницької культури [10, 11].

Викладене доводить необхідність проведення корінних інституціональних змін у процесах державного регулювання і, зокрема, у заходах формування й розвитку ефективної інфраструктури аграрного ринку.

Водночас система фінансово-кредитного забезпечення, що представлена приватною формою власності, почала активніше співпрацювати з представниками аграрної сфери і безпосередньо з аграрними виробниками. Так, ПАТ «Креді Агріколь банк» працює на поглиблення співпраці із суб'єктами галузі. Комплекс послуг для агропідприємств включає кредитні програми на фінансування затрат посівної кампанії, програми з придбання засобів захисту рослин з використанням авальованого комерційного векселя, кредити на придбання сільськогосподарської техніки й обладнання, оптимальний вибір депозитних програм, послуги з розрахунково-касового обслуговування з

урахуванням потреб агропідприємства та інші інструменти, які допомагають розвивати аграрний бізнес [13, с. 10].

Хоча фінансово-кредитні структури й пропонують співпрацю з аграрними виробниками, проте не завжди такі угоди вигідні останнім. Ставки банків за користування кредитними ресурсами є завеликими й позбавляють аграрне виробництво ефективності роботи. Скаржаться аграрії й на невикладення договору страхування вимагає сплати значної суми страхового внеску. Проте у разі настання страхового випадку збитки виробника звичайно компенсуються в сумі, що не перевищує 50 % вартості втрат.

У методологічних рекомендаціях щодо шляхів вирішення вказаних проблем ми не можемо не погодитися з думкою Т.М. Лозинської. Результати її дослідження вказують на доцільність зосередження уваги державних органів управління на виконанні функцій, які сприятимуть виконанню трьох ключових завдань: створення сприятливих умов для формування ринкових відносин у агропродовольчій сфері; спрямування фінансових ресурсів на забезпечення структурної перебудови агропромислового виробництва; забезпечення наукового супроводу і якості державних програм, що здатні сприяти економічному розвитку, і задоволення збільшуваних потреб усіх суб'єктів продовольчого ринку [2, с. 18].

Регуляторна функція держави не обов'язково має передбачати фінансування розвитку ринкової інфраструктури. Як вже зазначалося вище, стимулювання посилення добросовісної конкуренції між економічними суб'єктами визнано світовою практикою найкращим засобом регулювання ринку й забезпечення розвитку його учасників.

Під час розгляду питань інфраструктури в наукових роботах часто вказується на необхідність розвитку соціальної інфраструктури сільських територій. Актуальність вирішення цієї проблеми під час обґрунтування шляхів розвитку аграрної сфери зумовлюється специфікою сільського укладу життя. Робота в аграрній сфері для сільських мешканців є більш ніж видом трудової зайнятості. Аграрна діяльність для абсолютної більшості аграрних

товаровиробників є єдиним джерелом доходів, що зумовлено нерозвинутістю соціальної інфраструктури і сільських територій взагалі. У країнах, де цього недоліку немає, фермери значну, а нерідко і переважну частину доходу отримують від несільськогосподарської діяльності. Окремі експерти вказують, що нерозвинутість соціальної інфраструктури сільських територій, поряд із іншими чинниками, виступає гальмівним фактором залучення інвестицій в аграрну сферу [12, с. 28].

Занедбаний стан соціальних об'єктів сільських територій свідчить про необхідність проведення інституціональних змін у підходах до вирішення цієї проблеми. Обгрунтоване вище державно-приватне партнерство, в якому поєднуються зусилля й інтереси держави, місцевої влади, підприємців і громадськості, є на наш погляд, найбільш оптимальним важелем досягнення поставленої цілі.

Успішне здійснення обгрунтованих інституціональних змін стане вагомим важелем розвитку аграрної сфери України та формування в ній здорових конкурентних відносин.

Список використаних джерел:

1. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
2. Лозинська Т. М. Державне управління розвитком продовольчого ринку України в умовах глобалізації економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Т. М. Лозинська. – Донецьк, 2008. – 36 с.
3. Навіщо "Нібулону" флот? // Решетилівський вісник. – 2009. – С. 3.
4. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт ; [пер. с англ. А. Н. Нестеренко]. – М. : Начала, 1997. – 180 с.
5. Олієжирова галузь потерпає через брак вагонів // Агробізнес сьогодні. – 2012. – № 23. – С. 8.
6. Осташко Т. О. Ринкова трансформація аграрного сектора / Т. О. Осташко. – К. : Фенікс, 2004. – 280 с.

7. Офіційний сайт Укрзалізниці : «Укрзалізниця»: короткий огляд. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.uz.gov.ua/>
8. Рижков О. Експорт зернових: потенціал чи імпотенціал? / О. Рижков // Пропозиція. – 2012. – № 2. – С. 14 – 16.
9. Торгівля ф'ючерсами на українську пшеницю в Чикаго: не все так просто, як здається // Пропозиція. – 2012. – № 6. – С. 12 – 16.
10. Ульянченко Ю. О. Конкурентоспроможність аграрного сектора економіки: механізми державного регулювання : [монографія] / Ю. О. Ульянченко. – Х. : Вид-во "Асоціації докторів наук з державного управління", 2013. – 368 с.
11. Ульянченко Ю. О. Комплексний механізм державного регулювання розвитку конкурентного середовища в аграрному секторі економіки / Ю. О. Ульянченко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2013. – № 1(43). – С. 153 – 161.
12. Яблоновская Т. Зато ячмень отличный / Татьяна Яблоновская // Эксперт. – 2006. – № 39. – С. 24 – 28.
13. Credit Agricole співпрацює з аграріями з 1894 року: вже тоді ми кредитували агробізнес // Пропозиція. – 2012. – № 9. – С. 10.

**ВИХОВНИЙ ПРОСТІР У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ:
АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ І
НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ**

Важливою і дієвою науковою основою реалізації державної політики у сфері освіти є розроблення й прийняття Національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні (схвалена колегією Міністерства освіти і науки України, протокол № 8/1–2 від 18.08.2005 року). Ця програма визначає концепт стратегії виховання підростаючого покоління в умовах становлення громадянського суспільства в незалежній Україні [1]. Вона спрямована на реалізацію соціальної функції виховання - забезпечення послідовності духовного і морального досвіду поколінь, підготовки особистості до успішної життєдіяльності. Програма закріплює сучасні теоретичні засади виховання (мету, принципи, основні напрями, зміст, технології), науково-методичні, організаційні, кадрові й інформаційні умови розвитку виховних систем, сприяє підвищенню ефективності виховної діяльності.

Сучасні проблеми виховання, а також науково-теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження дозволили систематизувати основні методологічні підходи в дослідженні механізмів державного управління виховного простору у ВНЗ [1].

Підхід – це певна позиція по відношенню до проблеми або явища. У найзагальнішому вигляді підхід може розумітися як теоретична або логічна основа розгляду або проектування об'єкту; сукупність способів і прийомів здійснення діяльності на підставі якої або ідеї або принципу [2].

Сучасне виховання має відігравати випереджальну роль у демократичному процесі, ставати засобом відродження національної культури, припинення морально-духовної деградації, стимулом пробудження таких якостей, як совість, патріотизм, людяність, почуття власної гідності, творча ініціатива, підприємливість тощо; гарантом громадянського миру і злагоди в

суспільстві. Багатовимірність виховної практики і рівень розвитку сучасної теорії виховання обумовлює застосування в дослідженні різних підходів, що склалися в сучасній методології пізнання. Розгляд суб'єкта виховного простору як особи самостійно і що відповідально визначає свою позицію у сфері соціальних стосунків. З особовим підходом тісно пов'язаний індивідуальний підхід, який заснований на розгляді процесу виховання з урахуванням особливостей його учасників [2]. Це необхідна умова ефективності виховання, оскільки будь-який вплив з боку держави, заломлюється через індивідуальні особливості конкретного суб'єкта, дозволяє розглядати виховання в контексті фізіологічних психічних, соціальних особливостей розвитку особистості, а також соціально-психологічних особливостей утворюваних ними спільностей. Особово-орієнтований підхід дозволяє здолати відчуження учасників виховного процесу, характерне для традиційної системи освіти. Він потрібний для перетворення переважаючого в навчальних закладах соціоцентричного по спрямованості і авторитарного по характеру процесу навчання і виховання студентів. Діяльнісний підхід ґрунтується на розумінні особи як соціальної характеристики людини, яку вона набула в процесі й результаті власної активності. У контексті цього підходу особа розглядається як похідна від системи діяльності людини [2].

Для суб'єкта, що здійснює побудову виховного простору, важливе положення про те, що діяльність є одним з основних чинників становлення людини. Особа пізнається в діяльності, а всяка особова якість розвивається і формується в діяльності, адекватній йому за своєю природою. Причому можливість самореалізації в тій або іншій діяльності обумовлена рівнем освоєння цієї діяльності, що дозволяє людині зайняти в ній позицію суб'єкта. Виходячи з положень діяльнісного підходу, виховання не може здійснюватися поза діяльністю, воно, власне, і полягає в залученні суб'єкта до відповідної діяльності на відповідних мотивах, в ході якої і відбувається зміна особи. Системний підхід припускає розглядати об'єкт як складну освіту, що не зводиться до суми його складників і має ієрархічну структуру. Так, розглядаючи системно-компонентний аспект соціальної системи, ми виявляємо

в ній компоненти речового, процесуального, ідейного і людського порядків. Аналізуючи системно-структурний аспект, необхідно, на думку В. Г. Афанасьєва, пам'ятати, що в застосуванні до суспільства структура виступає як окрема внутрішня організація суспільства, і її визначають стосунки людей, передусім виробничі стосунки [3].

Розгляд системно-функціонального аспекту соціальної системи дозволяє встановити форми і способи прояву активності самої системи і її компонентів. Системно-інтеграційний аспект дослідження соціальної системи дозволяє вирішувати питання про чинники системності про ті механізми, які забезпечують збереження якісної специфіки систем їх функціонування і розвитку. При цьому одним з найважливіших системних чинників соціального об'єкту є самокерованість, тобто наявність в самій системі і механізмів і чинників управління, що забезпечують цілісність системи, її функціонування, вдосконалення і розвиток. А механізмом теоретичного пізнання усього суб'єктивного, духовного повинне стати розуміння [3]. Українськими вченими було запропоновано системний підхід, вживаний окрім дослідницької, в проектувальній і виконавській діяльності, розглядати як особливу системну діяльність. Визначаючи виховну систему як об'єкт, що оцінюється з точки зору його впорядкованості відносно найважливішої функції, необхідно виділити серед існуючих навчальних систем дидактичні, виховні, адміністративні та їх класифікувати по характеру субстрату системи. Класифікація як засіб теоретичного пізнання дозволила підвищити рівень теорії виховних систем, оскільки "наукова класифікація виражає систему законів, властивій відображеній в ній області дійсності". Обґрунтовуючи необхідність системного підходу до вивчення навчального процесу у ВНЗ, слід відмітити, що навчальний процес – це система специфічна; головна її відмінність полягає в тому, що її функціонування відбувається на основі внутрішніх психічних процесів студентів і викладачів, кожен з яких аналізує і формує різноманітні інформаційні потоки, виходячи зі своєї індивідуальної, змістовної діяльності при рішенні тих або інших загальних завдань навчання [2].

Місце можливого існування виховного простору – середовище

життєдіяльності, тобто те, серед чого перебуває людина. Таким чином, людина самим визначенням виділена з середовища, для того, щоб позначити якість його предметно-естетичних, соціальних, природних та інших зв'язків з нею.

Простір не виділяє з себе людину. Людина в нім, воно в людині. Помислити простір поза включеною в нього людиною неможливий.

Отже, дві вказані онтології в сучасному соціальному знанні не протирічають одна одній, а доповнюють. Кожна з них в конкретній пізнавальній області має свої межі застосування, свої дослідницькі пріоритети. Учені, що займаються проблематикою виховуючого середовища, цікавляться в першу чергу можливими діями з середовищем, оптимальною її організацією, активізацією її виховного потенціалу, впливом середовища на типізацію особи. Ідея виховного простору встановлює акцент на проектуванні і "вироснуванні" особово-розвиваючих подієвих спільностей студентів і викладачів в тому або іншому середовищі, управлінні стосунками між цими спільностями і усередині них, актуалізує проблему суб'єктності в процесі виховання, відкриває можливості проектування і дослідження впливу індивідів і спільностей на гуманізацію середовища.

Список використаних джерел:

1. Реформування вищої освіти у процесі демократизації українського суспільства / Б. А. Головка, Б. Ф. Сагалаков, А. П. Горбачик та ін. ; за ред. Б. А. Головка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2009. – 220 с.
2. Сиченко В. В. Механізми регулювання системи освіти : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / В. В. Сиченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 400 с.
3. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. – К. : Слово, 2005. – 280 с.

НАПРЯМ З РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ВОЙНОВСЬКИЙ М. М.

УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМИ БУДИНКАМИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Сучасне вивчення статусу, функцій та повноважень недержавних суб'єктів управління багатоквартирними будинками неможливе без врахування відповідного історичного досвіду, його періодизації та основних тенденцій розвитку системи житлово-комунального господарства на конкретних історичних етапах. Протягом історичного, економічного та соціального розвитку суспільства, зміни політичних режимів поступово формувався специфічний напрямок державної політики – житлово-комунальна політика, яка потребує свого ґрунтового вивчення.

Зростання міст на території України в індустріальний період, починаючи з середини XIX ст. сприяли розвитку спільного (кооперативного) будівництва багатоквартирних будинків та наступного їх спільного управління. Проте до Першої світової війни житлова кооперація на території України не набула такого поширення як у Західній Європі, були лише поодинокі випадки утворення у великих містах (Одесі, Києві, Харкові) різного роду «товариств власників квартир», «артілей щодо домобудівництва» тощо. Відомий дореволюційний економіст початку XX ст. Д. Полупанов, перераховуючи проблеми житлових кооперативів, зазначав серед них дорожнечу квартир, відсутність дешевих кредитів та обмеженість прав учасників будівельного товариства [1, с. 57].

Початок XX ст., пов'язаний із становленням радянського державно-

політичного режиму, характеризувався корінними змінами у різноманітних сферах громадського життя, у тому числі у відносинах власності та утриманні житлового фонду. Відповідно до Декрету Всеросійського ЦВК від 20.08.1918 р. «Про скасування права приватної власності на нерухомість у містах» [2], житловий фонд був націоналізований (т.зв. муніципалізація), а управління ним було перекладено безпосередньо на місцеві ради та їх виконавчі органи. Проте політика радянської влади у сфері управління житловим фондом досить швидко призвела до негативних наслідків. Зокрема, в результаті перерозподілу житлової площі, на зміну власникам квартир прийшли громадяни, які не були зацікавлені у підтримці в належному стані житла, які, до того ж, часто-густо, не мали досвіду проживання в багатоквартирних будинках. У результаті громадянської війни та відтоку населення з міст, значна кількість житлових приміщень була кинута на призволяще, а їх вікна, двері, технічне обладнання розкрадалося. У підсумку кількість будинків непридатних для проживання зростала досить великими темпами й за оцінками житловий фонд великих міст скоротився на 20%. За таких умов та у зв'язку із проголошенням т.зв. НЕПу радянська влада визнала за доцільне передати будинки в експлуатацію колективам громадян, що в них проживали. З цією метою 28 грудня 1921 р. був прийнятий Декрет ВЦВК та РНК РСФРР «Про умови демуніципалізації (приватизації) будинків» [3], та «Про розвантаження комунальних органів від безпосередньої експлуатації муніципалізованого фонду та передачу будинків колективам мешканців» [3], дія яких була поширена також і на Україну. Реалізація вказаних декретів дозволила частині населення повернути собі права на володіння житлом. Для підтримки громадянської ініціативи населення 23 травня 1922 р. був прийнятий декрет РНК РСФРР «Про житлові товариства» [3], у відповідності до якого громадянам дозволялося продавати та купувати квартири, міняти їх та передавати у спадщину.

Перші роки колективного управління багатоквартирними будівлями, проте, не дали відчутних результатів. Мешканці благоустроєних квартир всіма засобами намагалися протистояти посяганням на їхню площу з боку мешканців підвалів та незручних сирих приміщень. Домоуправління, що створювалися у

житлових товариствах, були залежні від адміністративних житлових органів місцевих Рад, чому сприяло намагання останніх зберегти свій повний контроль над житловим господарством. Саме тому, з метою боротьби з житловою та комунальною кризою держава надала громадянам можливості добровільно об'єднатися у житлові товариства на нових умовах. 19 квітня 1924 р. була прийнята Постанова ВЦВК та РНК СРСР «Про житлову кооперацію» [4], у відповідності до якої діяльність житлових товариств могла здійснюватися у трьох формах:

1. Житлово-орендні кооперативні товариства (ЖОКТ), які утворювалися для використання муніципалізованих домоволодінь, які надавалися у найм органами місцевого господарства;

2. Робітничі житлово-будівельні кооперативні товариства (РЖБКТ), які формувалися з робітників та службовців державних підприємств та установ для задоволення потреб у житлі шляхом будівництва нових, відновлення зруйнованих або завершення будівництва недобудованих житлових будівель;

3. Загальногромадянські житлово-будівельні кооперативні товариства (ЗЖБКТ), які створювалися за ініціативою будь-яких громадян незалежно від сфери зайнятості.

При передаванні домового господарства в руки колективів мешканців була встановлена плата за житло та комунальні послуги, які раніше в межах т.зв. «військового комунізму» скасовувалися. Була встановлена плата за вселення (вступний внесок), передбачені обов'язкові платежі на його потреби. Згодом членам товариств був наданий дозвіл на здачу житла у суборенду, 20% від якої передавалося до бюджету товариства.

Слід зазначити, що всі ці заходи сприяли масовому створенню житлових товариств. Зокрема, станом на 1926 р. у понад третини багатоквартирних будинків в Одесі були утворенні житлові товариства. Зусиллями останніх у 20-х рр. була побудована майже 70% нових житлових будівель.

Вказані зміни певною мірою покращили утримання багатоквартирних будинків, але зобов'язання перед місцевими Радами часто-густо не давали товариствам можливості виконувати свої власні функції, адже коштів на

ремонтні роботи й для надання якісних комунальних послуг не залишалося. До того ж ведення житлового господарства в умовах тотального дефіциту виявилось достатньо складною справою, у зв'язку з чим виникла необхідність у підготовці відповідних кадрів.

17 жовтня 1937 р. була прийнята Постанова ЦВК та РНК СРСР «Про збереження житлового фонду та покращення житлового господарства у містах» [5]. У постанові зокрема зазначалося, що місцеві Ради внаслідок своєї організаційної та господарської слабкості, були вимушені передавати права на управління будинками, розподіл та використання житлової площі, окремим колективам мешканців – житловим товариствам.

До кінця 30-х рр. весь житловий фонд у багатоквартирних будинках був одержавлений, а управління житловим фондом на засадах самоорганізації було згорнуте. Незважаючи на збереження можливості створення житлово-будівельних кооперативів як організаційної форми побудови будинків та їх самостійного обслуговування, у їх віданні перебувала мізерна частка житлового фонду (5-6%), причому переважно у великих містах.

На сьогодні значна частина вітчизняного житлового фонду та комунальної інфраструктури є вкрай застарілою, а управління нею – це тяжкий тягар, якій ніхто не бажає добровільно брати на себе. З іншого боку, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не можуть примусити власників приміщень створювати об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, шукати постачальників управлінських та житлово-комунальних послуг та укладати з ними договори: громадяни не пов'язані посадовими інструкціями та бюджетними регламентами, тут неможливо діяти у наказному порядку. Зберігається суттєва недовіра також до організацій – постачальників послуг ЖКГ. Нарешті, щоб включити громадян у систему управління багатоквартирними будинками, треба забезпечити їх всією необхідною інформацією про зміни та нововведення у житловому законодавстві. Без вирішення вказаних проблем будь-який спосіб управління багатоквартирним будинком, як засвідчив також й історичний досвід, як би чітко він не був продуманий й виписаний, не принесе тих позитивних наслідків, яких від нього

очікують.

Список використаних джерел:

1. Полупанов Д. Квартировладельческая кооперация / Д. Полупанов // Вестник кооперации. – 1915. – № 5. – С. 51-59.
2. Об отмене права частной собственности на недвижимость в городах: Декрет ВЦИК от 20.08.1918. – Режим доступа : <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data04/tex17323.htm>
3. Шейнис Д. И. Жилищное законодательство. Сборник декретов, инструкций и распоряжений с комментариями / Д. И. Шейнис. – М.: ГУКХ НКВД РСФСР, 1926. – 468 с.
4. О жилищной кооперации: Постановление ВЦИК и СНК СССР от 19.04.1924. – Режим доступа : <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data04/tex17013.htm>
5. Про збереження житлового фонду та покращення житлового господарства у містах: Постанова ЦВК та РНК СРСР від 17.11.1937 // СЗ СРСР. – 1937. - №69. – Ст. 314

ПАРТИЦИПАТОРНИЙ БЮДЖЕТ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Зарубіжна практика застосування окремими містами форм прямої демократії (прямої участі, демократії співучасті) вказує на рівномірний поділ публічних ресурсів, вищу якість життя, більше задоволення з публічних послуг, прозорість і вірогідність органів державної влади, активнішу участь громадян (особливо соціальних маргіналів) у громадському житті.

Науковці (зокрема, Ребекка Аберс, Джанпаоло Байоккі і Леонардо Авріцер) досліджували вплив партиципаторного бюджету на урядове асигнування грошей і розподіл ресурсів. Вони зафіксували тенденцію до асигнування більшої кількості грошей в доти найменше фінансовані ділянки міста. Проте, більшість пропозицій спиралася на урядові дані і їх важко однозначно верифікувати.

Концепція та процедура розробки партиципаторного бюджету, як це часто буває з нестандартними політичними процесами, являють собою не тільки новий шлях до знаходженню рішень складних питань, але і можливості громадян до їх прийняття.

Цей процес часто в психологічному і практичному плані отримує підтримку завдяки нинішньому процесу модернізації систем місцевого управління. Крім цього, безперервно збільшується дефіцит фінансових ресурсів. У зв'язку з цим росте і усвідомлення необхідності спільного вирішення проблем.

Партиципаторний бюджет – демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожна мешканка і мешканець населеного пункту вирішує, в який спосіб витратити частину муніципального бюджету [1].

Формування партиципаторного бюджету має відбуватися за умов:

1. об'єми наявних фінансових ресурсів і параметри бюджету повинні бути предметом дискусії;

2. процес зачіпає не тільки рівень, скажімо, мікрорайону; в цей процес повинен також бути виключений рівень міста (або району) або, наприклад, район з обраним радою та певними повноваженнями в відношенні місцевої адміністрації;

3. носити постійний характер;

4. участь громадськості в обговоренні бюджету в спеціально створених для цього рамках.

Вперше прийняття партиципаторного бюджету відбулося у місті Порту-Алегрі (Бразилія) 1989 року [3]. Партиципаторний бюджет Порту-Алегрі був заснований на вельми оригінальних і детально опрацьованих параметрах:

- територіальний формат (мікрорайони і райони) і тематичний формат (збори і поради, які займаються питаннями молоді, культури і т. д. відповідно до основної тематики діяльності муніципальної адміністрації);

- проведення відкритих для публіки зібрань за участю мера, яким передуює фаза інтенсивних підготовчих автономних мікро засідань і дискусій на рівні району з метою визначення пріоритетів, потреб і очікувань населення;

- структура складається з трьох рівнів: рівня мікрорайону, в більшості випадків має неформальний характер, районного та міського рівня;

- чіткі правила формування, які розробляються і модифікуються в рамках самого процесу громадянської участі в бюджетуванні;

- справедливий розподіл ресурсів з орієнтацією на найменш забезпечені мікрорайони з врахуванням формальних критеріїв, згідно з якими ці ресурси повинні виділятися;

- спрямування основної уваги на інвестування;

- дорадчий характер.

Протягом усього цього періоду населення брало участь в обговоренні та прийнятті рішень щодо розподілу приблизно 15% бюджету (інвестиції і пов'язана з ними діяльність). Рада з партиципаторного бюджетування також брала участь в обговоренні та впливала на ухвалення бюджету в цілому (капіталовкладення, податки, борги, заробітна плата муніципальних

службовців). Присутність представників профспілок у названій раді стала позитивним фактором [4].

У результаті населення з більшою готовністю визнавало необхідність фінансових обмежень. Крім того, місто відновило інвестиційний потенціал, поліпилися умови життя найбіднішої частини населення (інфраструктури, транспорту, охорони здоров'я, освіти та житлових умов).

В Україні впровадження партиципаторного бюджету започатковано з 2015 року за підтримки Фондації ПАУСІ у рамках Проекту «Партиципаторний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади», в 4-х містах: Черкаси, Чернігів, Полтава та Луцьк. В усіх містах було розроблено та затверджено Положення про бюджет участі, бланки подання та аналіз проектів.

Жителі міста, за віком старші 16 років, створюють проект, який може стосуватися усього міста або районів чи торкатися проблем певної суспільної групи. Тематика проектів може бути дуже різноманітною: благоустрій громадського простору, ремонт вулиць, велоінфраструктура, дитячі, спортивні майданчики, проведення фестивалів, конкурсів, вирішення соціально значущих питань, тощо.

Оформивши документ відповідним чином, автор має зібрати 15 підписів на його підтримку і надіслати до відповідної ради у паперовому та вигляді відсканованого оригіналу документу.

Проект має бути реалізований в межах одного календарного року; за участі органів місцевого самоврядування; відповідним чинному законодавству України; здійснюватись на землях, які належать на праві комунальної власності відповідної громади; відповідати затвердженій містобудівній документації; реалізовуватись на засадах публічності; не носити фрагментарний характер; не суперечити діючим програмам міста; не перевищувати витрати на утримання до вартості реалізації.

До пропозиції проекту обов'язково додається вартість її реалізації, відповідно до міського ціннику, який затверджуватиметься рішенням сесії відповідної ради не пізніше ніж за 30 календарних днів до початку подання

пропозицій проектів.

Проводиться формальна перевірка проекту та детальна верифікація членами Експертної групи, яка визначає можливість включення проекту до бланку для голосування.

Обираються найкращі проекти громадяни міста шляхом голосування. Кожен житель може підтримати не більше однієї пропозиції загальноміського та трьох пропозицій районного характеру. Голосування проводиться в електронному вигляді на сайті відповідної ради та у пунктах для голосування. Реалізуються ті проекти, які набирають найбільшу кількість балів за рейтинговою системою.

Партиципаторний бюджет у Чернігові у 2016 році складе 1% від власних доходів міста (4,8 млн. грн.), Черкасах – бюджет прийнято як міську цільову програму «Громадський бюджет», розраховану на 5 років (0,7% доходів 5 млн. грн. щорічно та 50 тис. грн. додатково щорічно для популяризації проекту), Полтаві на 2017 рік складатиме не менше 0,1% від загального обсягу міського бюджету (50% загальної суми - на міські проекти, 50% - на районні), у Луцьку – Програму розробили на 3 роки та вирішили щорічно виділяти 500 тис. грн., до 50 тис. на ініціативу [2].

У Чернігові під час розгляду проекту бюджету серед поточних витрат перемогло 13 проектів на загальну суму 2,437 млн. грн. Серед них – проект створення інформаційно-культурного центру на житловому районі Масани, для створення інформаційного простору. Також цікавий проект – благоустрій біля готелю Брянський на березі Десни, створення міського пляжу. Цікавий проект – «Чернігів у віках» - оформлення фасадів міста на історичну і іншу тематику, служба соціального таксі.

Наразі в усіх містах триває робота над втіленням відповідних бюджетів.

Підсумовуючи зазначене, слід відмітити, що незважаючи на досягнуті позитивні результати, існує ряд системних проблем, пов'язаних з розширенням реальної участі громадян в бюджетному процесі.

Процес підвищення відкритості та прозорості бюджету не повинен йти тільки з боку владних органів влади. Потрібні технології пошуку консенсусу

різномірних учасників бюджетного процесу.

При формуванні «бюджету для громадян» потрібно не тільки інформувати громадян про стан бюджету, а й давати можливість формулювати пріоритети бюджетної політики, створювати інституційні механізми врахування думки громадян вже на початкових стадіях бюджетного процесу.

Слід більше уваги приділяти питанням формування бюджету для громадян і відкритого бюджету на місцевому рівні, так як саме тут існують максимальні можливості для залучення громадян у процес визначення пріоритетів розвитку місцевого товариства.

Рішення вищеназваних проблем зможе стати важливим кроком для досягнення інформаційної відкритості бюджетної політики та формування стійких зворотних зв'язків між владою і суспільством.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія: партиципаторний бюджет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org>
2. Парисипаторний бюджет – 2015: перший український досвід 4 міст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://urbanua.org/dosvid/ukrayinski-prykklady/184>
3. Participatory budgeting Project [Electronic resource]. - Access mode : <http://www.participatorybudgeting.org/about-participatory-budgeting/where-has-it-worked>
4. Participatory Budgeting" : Kate-Stuttgart e. V. (2006): Learning Community. Local Agenda 21 & Participatory Budgeting, Штутгарт.

REGION TOURISM AND RECREATION COMPLEX MANAGEMENT: STRATEGIC AND PROJECT APPROACHES

In recent decades, we can observe the rapid development of tourism worldwide. Ukraine has considerable natural and resource, historical and cultural potential, which makes it attractive to tourists.

A reorientation of domestic tourist flows from the Crimea to the resorts of Greece, Bulgaria, Turkey, UAE and foreign flows to Asian and African countries requires rapid actions to ensure the attractiveness of domestic tourism product, which should be small projects focused on short-term travels and high quality tourist service for reasonable prices for Ukrainian tourists and interesting tours and tours are not yet known to foreign tourists places. Therefore, the basis for the formation and implementation of the strategy of ensuring the competitiveness of the national / regional tourism product has to become a project approach [4].

The main priority areas of implementation of the National Regional Development Strategy for the period until 2020 is increasing regional competitiveness, achieving uniform and balanced territorial development, creating conditions for regional cooperation [1]. The development strategy of tourism and resorts, which aims at forming competitive in domestic and world market national / regional tourism product, promotion of tourism and resorts is a public document that establishes the development of the tourism industry [3]. Prompt response to negative trends in socio-economic development and overcoming potential threats is a prerequisite for ensuring the competitiveness of the regional tourism product.

Yuri Sharov stresses the prospects of realization of innovative development strategy based on project approach [7]. N. Perfilova notes the benefits of the project approach over program-based, which are manifested in an optimal reallocation of resources among the various projects works, planned control of operations, projects risk minimization and achieving the required quality of the project outcome [2].

Designing - is a special kind of management technology based on project

approach. The basis of project approach in management – is understanding of the project as a controlled change of the original state of any system (e.g., state, region, organization or enterprise) related with the time and money spending. The essence of the project management consists of process research and regulation changes carried out on a pre-designed rules within budget and certain restrictions. The project is understood as the complex of interrelated logically structured tasks and activities arranged in-time, aimed at solving the most important problems of the state development, some sectors of the economy, administrative and territorial units or local communities, organizations and institutions and are implemented in terms of financial and other resource constraints in due time. And as a result - creating unique products or services that have not been developed before and are different from existing analogues [5, 6].

The basics of tourism activities designing is the use of an integrated set of management methods and influence tools on project participants through the development of personal responsibility for the safety and quality of services to be offered. Therefore, the methodology of project management in tourism is aimed at meeting the needs of tourists, initiating and implementing projects in destinations [4].

The strategic approach is directly correlated to the project approach. Therefore, no matter how well the strategy of single region development has been spelled out, if it is not based on clear and specific projects, it can only remain on paper. The very project approach makes it possible to transform the strategic plan into clearly identified projects and programs of a certain territory development. At regional level, the use of project approach to managing the tourism development involves the creation of new, revival of abandoned and successful destinations development through the implementation of a clear program of activities.

We consider that initiation and implementation of projects should be directly in destinations supported by local self-government authorities and cooperation with scientific, project organizations, since knowledge of the territory, availability of tourist facilities, tourist service quality need not only the definition of urgent problems, but formation of the project concept, financial and economic justification, planning and structuring. Taking into account these features of project management

one could effectively initiate and implement projects in specific destinations and tourism sphere in Ukraine will develop gradually and orderly, considering the European integration policy.

References:

1. Державна стратегія регіонального розвитку до 2020 року // Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 – 103 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>
2. Перфілова Н.М. Проектний підхід до управління державними фінансами / Н.М. Перфілова // Математичні машини і системи, 2009. – № 2. – С. 129-138.
3. Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів // Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 № 1088-з. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1088-2008-p>
4. Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності : монографія / За заг. ред. М.М. Іжі, К.Д. Бабова, Т.М. Безверхнюк. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 626 с.
5. Технології та інноваційні механізми управління програмами розвитку регіонів та міст : [навч.-метод. посіб.] / Т. М. Безверхнюк, Н. О. Котова, Т. В. Сивак та ін. ; за заг. ред. Т.М. Безверхнюк. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 252 с.
6. Управління проектами в публічній сфері : [навч. посібн.] / Т. М. Безверхнюк, Н. О. Котова, С. А. Попов / За заг. ред. Безверхнюк Т. М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – 295 с.
7. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти : монографія / Ю.П. Шаров. – К. : УДАУ, 2001. – 302 с.

КОНТРОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Контроль є важливою складовою будь-якого процесу управління.

Особлива роль у системі контролю належить контролю в органах місцевого самоврядування, оскільки саме ці органи найбільш наближені до населення та щоденно з ним співпрацюють. У цьому контексті актуальним стає питання контролю якості цієї співпраці та виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій, найважливішою серед яких є надання місцевих послуг. Як зазначають вітчизняні науковці, «без контролю неможлива ефективна реалізація тих управлінських завдань, які покладаються на органи місцевого самоврядування Конституцією і законами України» [1].

Контроль суспільний - механізм регуляції поведінки людей (груп, колективів, організацій, суспільства загалом), спрямований на те, щоб домогтися неухильного виконання суспільними інститутами, соціальними групами та окремими громадянами правових і етичних норм, законів, що регулюють суспільні відносини, забезпечити соціальний захист індивідів, їх прав з урахуванням соціальної справедливості, дотримання ними нормативних та етичних обмежень. К.с. є необхідною умовою ефективного функціонування суспільства, всіх його сфер, колективів, організацій. К.с. передбачає підвищену соціальну активність громадян, розвиток суспільного самоврядування. Найбільш ефективний в умовах громадянського суспільства, в якому вільно розвиваються публічне життя, суспільні рухи, партії. К.с. сприяє обмеженню надмірної централізації влади, взаємодії між більшістю й меншістю, відіграє значну роль у наданні стійкості суспільній системі, у реалізації в ній позитивних змін, сприяє соціалізації особистості, засвоєнню нею суспільних норм і цінностей, виробленню у громадян високої відповідальності, формуванню у них здібності до самоконтролю [4].

Контроль у державному управлінні – це одна з найважливіших функцій, яка дає змогу:

- порівняти фактичний стан у тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлені перед нею;
- виявити недоліки та помилки в роботі та попередити їх;
- оцінити відповідність здійснення інших функцій управління завданням, що поставлені перед ним.

Суб'єктами контролю в державному управлінні виступають органи державної влади та органи місцевого самоврядування, відомчі органи, структурні підрозділи зазначених органів, громадські організації, колективні та колегіальні органи управління тощо. Об'єктами контролю є: цілі, стратегії, процеси, функції і завдання, параметри діяльності, управлінські рішення, організаційні формування, їх структурні підрозділи та окремі виконавці. Взаємопов'язана сукупність контролюючого суб'єкта, контрольних дій та контрольованого об'єкта є організаційною системою контролю [3].

Також варто зазначити, що одним з найголовніших важелів контролю органів місцевого самоврядування є територіальні громади. Що зазначено в ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»: стаття 75. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами. Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність.

Територіальна громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень.

Порядок і випадки дострокового припинення повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування територіальними громадами визначаються цим та іншими законами [2].

Крім того, сьогодні не всі види контролю в державному управлінні

реалізуються в повному обсязі, що зумовлено, насамперед, недосконалістю нормативно-правової бази.

Список використаних джерел:

1. Виконавча влада і адміністративне право за заг. ред. А.Б. Аверянова. - К. : Ін-Юре. 2002. - 668 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280-97-ВР.
3. Гошко А. Технологія системи соціального контролю діяльності органів місцевого самоврядування /А. Гошко. - Вид-во УАДУ, 2000. - 97 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління : довідк. вид. - Київ, 2010. - 820 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Головною проблемою фінансових відносин держави і місцевого самоврядування є якісне забезпечення фінансової бази місцевого самоврядування для створення умов сталого розвитку соціально-економічних систем територіальних формувань. Дефіцит фінансових ресурсів нині обмежує можливості самостійного виконання повноважень місцевих органів влади у галузі соціального забезпечення населення і стимулювання зростання економіки території. Невід'ємною складовою державної регіональної політики є розвиток сільських територій, спрямований на обов'язкове підвищення рівня й поліпшення умов життя сільського населення через вирішення проблем економічного характеру та формування міцної фінансової основи.

Питання місцевих фінансів нерідко досліджуються у працях українських вчених та фахівців: О.Д. Василик, О.П. Кириленко, В.В. Мамонова, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, В.М. Федосов та ін. Однак проблема несформованості основ фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування залишається невирішеною.

Мета даної роботи полягає в обґрунтуванні шляхів фінансового забезпечення розвитку сільських територій.

Сталий розвиток сільських територій та його безпосереднє фінансування вимагає наявності злагодженого та ефективно діючого механізму його фінансового забезпечення. Дія такого механізму передбачає проведення комплексу заходів, що поєднують вибір необхідних напрямів та об'єктів вкладання коштів, форм та можливих джерел їх фінансового забезпечення, підбір потенційних учасників та ефективних інструментів, наявність дієвої фінансової інфраструктури, вивчення та застосування прогресивної нормативно-правової, науково-технічної та інформаційної баз для успішної реалізації передбачених стратегічних завдань.

На даний час в Україні, спостерігається низька інвестиційна та фінансова спроможність органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем розвитку. Особливо загрозливою є ситуація на рівні територіальних громад.

Свою фінансову політику держава реалізує за допомогою фінансового механізму, склад і структура якого визначаються рівнем розвитку економіки, відносинами власності, історичними та національними особливостями окремої країни. Фінансовий механізм, як зазначає О. Василюк, це сукупність форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різних потреб державних структур, господарських суб'єктів і населення [1]. Фінансові механізми державного регулювання сталого розвитку сільських територій спрямовані на:

- збалансованість міжбюджетних та внутрішньобюджетних відносин;
- спрямованість бюджетного забезпечення на підтримку вітчизняного виробника, реалізацію стратегічно- важливих вітчизняних соціальних і економічних програм;
- підсилення фіскально-регулюючих функцій податкової служби України з метою підвищення економічної активності населення;
- орієнтованість фінансово-кредитної політики на підтримку й активізацію підприємницької діяльності, аграрного сектору, забезпечення рівноваги кредитного попиту та кредитних пропозицій у країні;
- підвищення інвестиційної привабливості [3].

Розглядаючи фінансово-кредитний механізм, О. Дерев'янюк зазначає, що його функціонування здійснюється на базі двох основних методів: фінансового забезпечення та фінансового регулювання. Фінансове забезпечення функціонування економічної системи полягає у формуванні цільових грошових фондів (фінансових ресурсів) достатнього розміру та їх ефективному використанні. Фінансове регулювання розглядається як метод фінансового впливу, що пов'язаний із регулюванням розподільчих відносин [2].

Фінансовий механізм повинен забезпечувати перспективи для формування такої фінансової спроможності територій, яка б створювала можливості для ефективного регіонального розвитку, подолання диспропорцій

з урахуванням особливостей регіонів, їх потенціалу в ринковій економіці [4].

Фінансування сталого розвитку сільських територій України здійснюється, як місцевими фінансами так і державними. Позабюджетними коштами можуть бути: приватні кошти, зовнішні інвестиції, тощо.

Отже, ефективне функціонування сільських територій, їх сталий розвиток залежать від системи основоположних чинників: соціальних, економічних, екологічних. На сьогодні в Україні формується державна політика в галузі розвитку сільських територій, які мають багаті природні ресурси, економічний і культурний потенціал, що може забезпечувати повну зайнятість, високий рівень якості життя наших громадян. Сільські території зараз мають низький рівень доходів сільського населення, немає належної виробничої інфраструктури, низький рівень розвитку малого та середнього бізнесу. Фінансування з боку держави сталого розвитку сільських територій зможе забезпечити підвищення рівня життя сільського населення, збереження трудових, природних ресурсів, підвищити конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва та забезпечити продовольчу безпеку України.

Список використаних джерел:

1. Василик О. Д. Державні фінанси України : підручн. / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.;
2. Дерев'янка О. Г. Фінансово-кредитний механізм у системі стратегічного управління / О. Г. Дерев'янка // Фінанси України. – 1998. – № 7. – С. 28–34;
3. Участь громадськості у забезпеченні сталого розвитку територіальної громади : наук.-метод. розробка / [кол. авт. : А. Й. Серант, П. І. Шевчук, В. І. Карпук та ін.] ; за заг. ред. П. І. Шевчука, А. Й. Серанта. -К. : НАДУ, 2009. – 72 с.
4. Шаталова Н. О. Шляхи оптимізації фінансового механізму державного регулювання економіки регіону / Н. О. Шаталова [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>.

НАПРЯМ 4

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНАМИ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ

ПАХНІН М. Л.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні продовжує залишатися невирішеною проблема підготовки спеціалістів-професіоналів у сфері ПР в органах публічної влади, відсутні повноцінні навчальні програми та підручники, в яких би глибоко висвітлювались концептуально-категоріальні і технологічні основи ПР як важливої теоретико-прикладної складової процесу публічного управління в умовах перехідного суспільства. Тому сьогодні надзвичайно важливо дослідити функціональний статус «паблік рілейшнз» - зв'язки з громадськістю – як засобу удосконалення професійної діяльності органів публічної влади та відповідно як комунікативний аспект публічного управління в економічній, політичній і духовній сферах українського суспільства, що є корисним та своєчасним в осмисленні глибинних механізмів руху до нового соціального, технологічного і духовно-культурного стану суспільства.

Дослідженню питань удосконалення функцій і організаційної структури зв'язків з громадськістю велику увагу приділяли такі західні вчені, як Г. Брум, С. Катліб, А. Сентер, М. Менчер, Р. Харлоу, Ф. Буарі, Р. Хіт, Дж. Груніг, Д. Карб, Л. Матра, М. Кольєр, М. Томас, С. Банкс, Н. Дензін, В. Ліідз, Л. Путман, В. Гудикунст, К. Спайсер, Р. Пенман.

Органи публічної влади мають в своїй структурі спеціалізовані відділи, діяльність яких, так чи інакше, спрямована на взаємодію з засобами масової інформації. Протягом усього часу існування подібних відділів і практики, і

теоретики зв'язків з громадськістю намагаються визначити специфіку їх діяльності, виявити найбільш спільні цілі і завдання їх роботи. Не дивлячись на це, єдиного підходу до визначення функцій і моделей структури таких відділів немає, що породжує проблемну ситуацію і необхідність її вивчення.

Від налагодженої комунікативної взаємодії органів державного управління з населенням залежить, великою мірою, інформованість та реакція громадськості щодо діяльності органів влади на місцях. Своєчасне поширення інформації, постійно діючий зворотний зв'язок з громадськістю, обмін інформацією є ознакою демократичного управління. Існує ціла низка причин, які породжують недовіру громадян до органів державного управління. Насамперед, так звані «технічні» причини, коли в органах публічної влади відсутні структури й спеціалісти у сфері ПР, або ж вони є, але не спроможні роз'яснити, розтлумачити громадянам завдання своєї діяльності, своїх намагань, не в змозі адекватно представити характер і умови, в яких вони змушені працювати й вирішувати проблеми. Наступна причина – «культурно-історична», зміст якої полягає в традиційно високому рівні політичної та соціальної активності українських громадян, їх недовірі як до публічної влади в цілому, так і до органів публічного управління зокрема.

«Організаційні» причини, пов'язані з недостатньою кількістю компетентних професіоналів, зумовили передусім перехід до нової моделі організації суспільства, зміну характеру роботи з громадськістю.

«Ресурсні» причини тісно зв'язані з недостатнім фінансуванням державної служби, відсутністю необхідної матеріальної і технічної бази, обмеженістю часових ресурсів [4, с. 108].

Ці причини можуть бути вирішені на таких напрямках роботи ПР органів державного управління: інформування громадськості про прийняте рішення; вивчення громадської думки; аналіз громадської реакції на дії та вчинки посадових осіб і органів державної влади; забезпечення органів державної влади аналітичними матеріалами; формування позитивного корпоративного іміджу державного управління [6, с. 429].

Пол Лазарсфельд стверджував, що термін «думка» набув різноманітного

змісту. Одні автори тлумачать його зміст як надання переваги з огляду на особливий випадок, та звужують обсяг поняття «думка» звужують до такої міри, що вона може бути лише застосована до відповідей на прості запитання про вибір чогось привабливого [2, с.173].

Суть поняття «громадська думка» з часу свого застосування набувала різних суттєвих відтінків. Спочатку «громадська думка» трактувалась як оприлюднена думка певної еліти, потім єдиним джерелом «громадської думки» вважались голоси обраних до органів державної влади народних представників [5, с. 206].

Французькі соціологи П.Шампань і П.Бурдьє вважають, що громадської думки не існує, а є лише віра у правильний спосіб її розуміння та вимірювання [8]. Існує ще таке припущення, що «громадська думка» збігається з вербальною реакцією публіки на різні події, факти життя і є, так би мовити, масовою свідомістю у чистому вигляді (масова свідомість – в дії) [1, с. 171-204].

Органам публічного управління необхідно приділяти особливу увагу засобам масової інформації як сполучній ланці між населенням та державою. Через ЗМІ громадянин має змогу долучитися до діалогу з владними структурами. ЗМІ є засобом передачі інформації від управлінських структур до населення і в зворотному напрямку, а також надійною конструкцією формування каналу для зв'язків з громадськістю. Отже, роль ЗМІ полягає в тому, що вони можуть інформаційно супроводжувати весь процес зв'язків з громадськістю від постановки проблеми, як з боку владних структур, так і населення, і аж до оцінки результатів. Питання лише в тому, щоб використання ЗМІ, у нашому випадку, не стало засобом або ж інструментом для маніпуляцій з обох сторін [7, с. 212].

Слід зазначити, що для встановлення ефективної інформаційної взаємодії між органами державної влади та громадськістю необхідним є, передусім, її нормативне регулювання, прийняття низки законів, постанов, зокрема щодо адміністративних процедур, про доступ до інформації, про державні органи. На часі розвиток засад відкритості й прозорості, визначення реальних механізмів співпраці, залучення громадськості до процесів прийняття рішень, активізації

інформування населення [3, с. 32].

Комунікативні відносини органів публічної влади з населенням в Україні повинні ґрунтуватися на використанні сучасними державними службовцями всіх комунікативних засобів. Світова практика свідчить, що комунікативна діяльність, яка супроводжується сучасними технологіями, є невід'ємною частиною будь-якої управлінської системи, адже зв'язки органів публічної влади з громадськістю виступають тим засобом, за допомогою якого забезпечується відкритість та прозорість діяльності органів влади, а сприятливе ставлення громадян до інформації, яка надходить від органів управління, знижує соціальну напруженість та підвищує авторитет влади.

Сьогодні комунікативна діяльність органів публічної влади повинна ґрунтуватися на застосуванні сучасних форм і методів зв'язків із громадськістю як основного елементу створення інформаційно-контактного простору органів публічної влади з суспільством. Застосування у процесі комунікативної діяльності форм і методів ПР має на меті спонукати населення до активного громадянського інтересу стосовно державних справ. Це повинно виявлятися у виконанні свого громадянського обов'язку на виборчій дільниці й у вимогах до органів публічного управління звітувати перед своїми громадянами про наміри у використанні бюджетних коштів, реакції на події у світі, участі в громадських об'єднаннях, участі в розробці державних програм. Таким чином, виникає не тільки нова комунікативна парадигма в теорії державного управління, а й нова дослідницька стратегія, яка передбачає теоретичні та емпіричні дослідження ефективності інформаційно-комунікативної діяльності органів публічної влади та управління.

Список використаних джерел:

1. Грушин Б.А. Массовое сознание / Б. А. Грушин. – М., 1997. – 260 с.
2. Зверинцев А. Коммуникационный менеджмент. Рабочая книга менеджера PR / А. Зверинцев. – СПб. : Союз, 1997. – 280 с.
3. Ібрагімова І. Зв'язки з громадськістю як індикатор ефективності державного управління та показник стану громадянського суспільства / І. Ібрагімова // Вісник УАДУ. – 2003. - № 2. – С. 27-34.

4. Нижник Н.Р. Проблеми змісту державно-управлінських відносин та фактори його соціальної обумовленості в Україні / Н. Р. Нижник // Вісник УАДУ. – 1996. - № 2. - С. 103-112
5. Розенфельд Ю. Н. Общественное мнение как социальный феномен / Ю. Н. Розенфельд // Проблеми розвитку соціології на сучасному етапі : матеріали міжнар. наук. - практ. конф. – К., 1994. – С. 206.
6. Серант А. Організація зв'язків з громадськістю в державних установах / А. Серант // Вісник УАДУ. – 2000. - № 2. – С. 428-434.
7. Связи с общественностью в политике и государственном управлении / под. общ. редакцией В.С. Комаровського. – М., 2001. – 425 с.
8. Шепель В. Имиджелогия: секреты личного обаяния / В. Шепель. – М. : Маркетинг, 1997. – 382 с.

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

Зі зростанням інтересу громадськості у відкритості, прозорості та підзвітності органів влади на всіх рівнях, українська влада заявила про намір розширити можливості використання відкритих даних. Як результат, 9 квітня 2015 року Верховна Рада України прийняла Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних” [1], а 21 жовтня 2015 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову №835 “Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних” [2].

Програма розвитку ООН (далі – ПРООН) стала першою міжнародною організацією в Україні, яка почала популяризувати використання відкритих урядових даних на національному рівні. ПРООН в Україні, а саме її проект “Демократизація, права людини та розвиток громадянського суспільства”, підтримала урядову ініціативу оцінки готовності України працювати з відкритими даними та підготувала звіт і план дій для української влади.

У серпні – листопаді 2015 року експертною командою ПРООН в Україні було проведено оцінювання готовності України до відкриття даних (Open Data Readiness Assessment Ukraine) [4], щоб допомогти уряду діагностувати, яких заходів має бути вжито для запровадження відкритих даних. Ця оцінка мала на меті проаналізувати ці ефекти в умовах України, визначити місцевий контекст та обставини.

Головна мета цієї оцінки полягала у допомозі уряду визначити необхідні дії для запуску ініціативи щодо відкритих даних. Це означає більше, ніж просто запуск порталу відкритих даних для публікації даних в одному місці чи розробка політики. Ініціатива щодо відкритих даних включає в себе як забезпечення і використання відкритих даних, так і розвиток навичок, фінансування порядку денного уряду щодо відкритих даних і цілеспрямоване

фінансування інновацій, пов'язаних з відкритими даними.

В рамках оцінки готовності України до відкритих даних нами проведено серію інтерв'ю, а також аналіз законодавства та відповідних документів з використанням методології Open Data Readiness Assessment (далі – ODRA), розробленої Світовим банком та адаптованої до потреб України.

Методика ODRA використовує до відкритих даних підхід “екосистеми”, оцінюючи готовність країни за вісьмома вимірами: пропозиції лідерів держави; законодавчі умови; інституційна структура, обов'язки та повноваження органів влади; політики та процедури управління урядовими даними; попит на відкриті дані; залучення громадян та їхнє вміння працювати з відкритими даними; фінансування програми з відкритих даних; національна технологічна інфраструктура та ІКТ-навички.

Як відомо, Україна посідає невисокі місця у різноманітних соціально-економічних рейтингах. Політичний, економічний, соціальний, технічний та організаційний контекст в Україні являє собою складне поєднання викликів та можливостей запровадження політики відкритих урядових даних. Поточна економічна криза та військовий конфлікт на сході України створюють серйозні проблеми для Уряду, народу та економіки України. Відтак, розв'язання цих проблем є пріоритетом державної політики.

Як свідчать результати цієї оцінки, відкриті дані та сучасні ІКТ можуть відіграти значну роль у реалізації цих реформ та у процесах розбудови демократичного суспільства. Зокрема, це стосується доступу до інформації, забезпечення прозорості, підзвітності, протидії корупції та підтримки активної участі громадян в управлінні.

Водночас, реформи та політика є лише першим, хоча і дуже важливим, кроком до реальних змін. Ці реформи та політика можуть призвести до бажаних результатів лише тоді, якщо вони будуть належним чином впроваджуватися на практиці. Відкриті урядові дані можуть використовуватися для підтримки та прискорення цих процесів. Для того, щоб повною мірою скористатися відкритими даними для досягнення основних національних пріоритетів та цілей розвитку, необхідно забезпечити практичну реалізацію законодавства про

відкриті дані.

Результати Оцінки готовності України до запровадження відкритих даних засновані на аналізі викликів і можливостей реалізації ініціативи відкритих даних в Україні. Крім того, у звіті перераховано заходи, рекомендовані для впровадження. Результати аналізу та рекомендовані заходи вже стали у нагоді новій Робочій групі з відкритих даних при Кабінеті Міністрів України, яка може стати провідником та відповідальним органом у процесі розробки Національного плану дій щодо відкритих даних. Так, базуючись на результатах оцінки готовності України до запровадження відкритих даних, урядом 4 лютого 2016 року затверджена дорожня карта розвитку відкритих даних в Україні [3], що презентує плани уряду щодо подальшого розвитку відкритих даних у 2016 році.

Згідно з дорожньою картою Україна зобов'язується виконати 41 завдання в 5 ключових областях розвитку відкритих даних: підвищення доступності та якості відкритих даних, навчання органів влади публікувати відкриті дані, посилення ролі відкритих даних у реалізації державної політики, забезпечення нормативно-правової підтримки, а також розвиток спроможності громадян використовувати відкриті дані.

Отже, Оцінка готовності до запровадження відкритих даних була проведена для того, щоб швидко оцінити готовність Уряду до запровадження та підтримання ініціативи відкритих даних. Ця Оцінка засновується на восьми вимірах політики відкритих даних. Хоча всі виміри є важливими, методологія Оцінки передбачає, що кожний вимір матиме свою вагу відповідно до рівня важливості.

Політичні, економічні, соціальні та культурні умови в Україні являють собою складне поєднання можливостей та викликів щодо запровадження ініціативи відкритих даних. Хоча нині спостерігається низка критичних проблем у цій сфері, є також вікно можливостей та високий рівень зобов'язань стосовно відкритих даних з боку політичних лідерів та керівництва органів влади. Крім того, впроваджується серія пілотних проектів (наприклад – портал публічних фінансів e-data.gov.ua), які можуть засвідчити позитивні результати

використання відкритих даних у ключових для національного розвитку України галузях.

Визнаючи загальну складну ситуацію, рекомендується звернути особливу увагу на забезпечення доступності відкритих даних (там, де це просто зробити), та зміцнити Робочу групу з відкритих даних при Кабінеті Міністрів – вона має стати повноцінною багатогалузевою групою та включати в себе представників органів влади, громадянського суспільства, приватного сектора, наукових установ та навчальних закладів. Таким чином Робоча група зможе взяти на себе відповідальність та ініціативу в розробці та реалізації майбутнього Національного плану дій щодо відкритих даних.

Крім того, за результатами Оцінки рекомендується визначити, розробити, реалізувати, провести оцінку та розповсюдити результати низки пілотних проектів, які могли б швидко створити декілька практичних прикладів використання відкритих даних. Це, у свою чергу, дозволить зміцнити основу для подальшого розширення ініціативи відкритих даних. Для того, щоб такі пілотні проекти були практичними, вони мають бути розроблені в галузях / сферах, що є пріоритетними для державної політики та цілей щодо національного розвитку. Оскільки основним пріоритетом Уряду є протидія корупції, рекомендується зосередити основну увагу на пілотних проектах і наборах даних, безпосередньо пов'язаних з фіскальною та бюджетною прозорістю, державними закупівлями та кінцевими власниками (бенефіціарами) компаній. Основні набори даних для таких проектів мають бути в структурованій формі та дезагREGOVANІ: дані про бюджет та витрати, дані про державні закупівлі, основні центральні реєстри (як-от кадастрові, земельні та реєстри об'єктів власності, підприємств, установ та організацій, включаючи інформацію про кінцевих власників компаній тощо).

Робоча група з відкритих даних та Державне агентство з питань електронного урядування мають розробляти та реалізовувати ці пілотні проекти у співпраці з розпорядниками даних та зацікавленими сторонами з громадянського суспільства та приватного сектора, які хочуть повторно використовувати дані для надання їм соціально-економічної цінності.

Відкритий процес співпраці може допомогти органам влади та громадським і приватним зацікавленим сторонам налагодити партнерство та краще зрозуміти, як зробити відкриті дані корисними для всіх в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних: Закон України від 09 квітня 2015 р. №319-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 25, ст. 192.
2. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. №835 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 85, ст. 2850.
3. Про затвердження плану заходів (дорожня карта) розвитку відкритих даних на 2016 рік: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 4 лютого 2016 року № 19. – Режим доступу: <http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii1/1076-20160304-ua-publication>
4. Serenok A., Ditrich D. Open Data Readiness Assessment Ukraine – UN Istanbul Regional Hub, United Nations Development Programme, 2016. - 86 p. – Режим доступу: <http://dhrp.org.ua/en/blog-publications/1070-20160227-en-publication>

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ІНВАЛІДІВ

Сьогодні розвиток інформаційно-комунікативних технологій вимагає якісних змін від основних соціальних інститутів суспільства та органів державного управління.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій розширює можливості органів державного влади оперативно доводити власні рішення до широких верств населення, отримувати якісний зворотний зв'язок від громадян, а громадяни мають можливість брати участь у політичному процесі, зокрема, через підвищення рівня їхньої поінформованості щодо актуальних проблем, діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також пропонувати альтернативні шляхи вирішення тих або інших проблем, отримувати якісні послуги [1].

Головним напрямом підвищення ефективності роботи органів державного управління є впровадження та реалізація системи електронного урядування. Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [2].

Важливою особливістю переходу до системи електронного урядування є реорганізація відносин у всіх сферах діяльності суспільства: охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, безпека, комерція, державне управління, захист навколишнього середовища тощо.

Використання механізмів електронної взаємодії органів влади дає можливість вирішити основні проблеми українського суспільства, а саме:

- відновлення довіри громадян до державних інституцій та органів місцевого самоврядування;

- непрозорість, корумпованість, закритість органів державної та місцевої влади;
- децентралізація, встановлення контролю громадян над прийняттям рішень у сфері державної політики [3].

Система електронного урядування відкриває можливість бути почутим для тих, хто традиційно не приймає участь у процесі вироблення політики, не мають можливості отримувати адміністративні послуги, для яких у повсякденному житті існує безліч бар'єрів для цього. Отже, особливого значення впровадження та реалізація такої системи набуває для осіб з інвалідністю. Варто наголосити, що такі бар'єри, які доводиться долати кожного дня людям з інвалідністю, існують саме тому, що вони не залучаються до процесу формування політики та надання послуг, які безпосередньо впливають на їх життєдіяльність.

Як зазначають М. Фергюсон та Д. Рейн, співробітники Інституту досліджень місцевого врядування при Бірмінгемському університеті, електронне управління – це більше ніж просто технологічно модернізовані або підключені до Інтернет державні служби. Шлях до системи електронного управління прокладається тільки тоді, коли уряди і громадяни в усьому світі починають експериментувати і вчитися використовувати нові інформаційні та технологічні засоби. Сфера електронного управління включає в себе нові методи керування, нові шляхи обговорення та прийняття рішень з питань стратегій та інвестування, нові способи здобуття освіти та ознайомлення з громадською думою, а також нові схеми організації та надання інформації та послуг [4].

Стратегічними завданнями електронного урядування вважаються:

- забезпечення захисту прав громадян на доступ до публічної інформації;
- залучення громадян до участі в управлінні державними справами;
- удосконалення технології державного управління;
- підвищення якості управлінських рішень;
- подолання “інформаційної нерівності”, зокрема шляхом створення

спеціальних центрів (пунктів) надання інформаційних послуг, центрів обслуговування населення (кол-центрів), веб-порталів надання послуг;

- організація надання послуг громадянам і суб'єктам господарювання в електронному вигляді з використанням Інтернету та інших засобів, насамперед за принципом “єдиного вікна”;
- надання громадянам можливості навчатися протягом усього життя;
- деперсоніфікація надання адміністративних послуг з метою зниження рівня корупції в державних органах;
- організація інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування на базі електронного документообігу з використанням електронного цифрового підпису;
- забезпечення передачі і довгострокового зберігання електронних документів у державних архівах, музеях, бібліотеках, підтримки їх в актуалізованому стані та надання доступу до них [5].

Однак сьогодні ці завдання виконуються спонтанно та уповільнено. Існує низка причин гальмування реалізації електронного урядування, а саме:

- дефіцит фінансових, кадрових та матеріально-технічних ресурсів;
- відсутність мотивації у громадян брати активну участь в управлінні та пропонувати власні проекти, що пояснюється недовірою населення до інновацій, пропонованих владою, і невірою у значення власної ролі у прийнятті рішень [6];
- низька комп'ютерна грамотність населення та недоступність послуг Інтернет для переважної більшості населення і, як наслідок, вкрай мала кількість користувачів Інтернет; (особливо уразливих верств населення - зокрема людьми похилого віку та особами з інвалідністю);
- недосконалість нормативно-правової бази та ін.

Підсумовуючи усе вище зазначене, впровадження електронного урядування є важливою передумовою розвитку країни, в якій кожен громадянин має вільний доступ до інформації, використовує інформаційні технології для отримання знань та можливості реалізації свого потенціалу, підвищувати якість життя та створювати умови для демократичного, прозорого,

продуктивного державного управління. Передусім це стосується людей з інвалідністю, адже електронне урядування стає дієвим засобом їх соціальної інтеграції та дає можливість займатися суспільно корисною працею.

Отже, для прискорення впровадження електронного урядування необхідно зробити наступні кроки:

- сформуванати єдину політику щодо запровадження електронного урядування;
- удосконалити нормативно - правову базу з питань електронного урядування;
- створити просвітницькі та навчальні програми щодо електронного урядування [6];
- вивчити зарубіжний досвід з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Електронне урядування, електронна демократія – підходи до визначень [Електронний ресурс] / А. В. Мезєнцев // Теорія та практика державного управління. - 2015. - Вип. 1. - Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?i21dbn=link&p21dbn=ujrn&z21id=&s21ref=10&s21cnr=20&s21stn=1&s21fmt=asp_meta&c21com=s&2_s21p03=fila=&2_s21str=tpdu_2015_1_13
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 р. № 2250-р // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97. – Ст. 48.
3. Електронне урядування – шлях до формування соціально відповідальної держави / А. М. Колосок // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 6. - С. 417-421.
4. Актуальні проблеми реалізації концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / Т.Сергіна // Електронна демократія. - Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-2/doc/2/04.pdf>
5. Теоретико-методологічні засади інституалізації державного управління у сфері електронного урядування [Електронний ресурс] / А. І.

Семенченко, А. В. Журавльов. - Режим доступу :
<http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Semenchenko.pdf>

6. Електронне врядування в Україні: свот-аналіз / Карачай В. А. // Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. - Вип. 8.